

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EVLİ BİREYLERDE EVLİLİK UYUMU VE BENLİK ALGISI
ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sesil Ece TIRAŞOĞLU

Aile Danışmanlığı Ana Bilim Dalı
Aile Danışmanlığı Programı

Kasım, 2018

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EVLİ BİREYLERDE EVLİLİK UYUMU VE BENLİK ALGISI
ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sesil Ece TIRAŞOĞLU
(Y1516.0003)

Aile Danışmanlığı Ana Bilim Dalı
Aile Danışmanlığı Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Melek İPEK

Kasım, 2018

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Aile Danışmanlığı Ana Bilim Dalı Aile Danışmanlığı Tezli Yüksek Lisans Programı Y1516.010003 numaralı öğrencisi Sesil Ece TIRAŞOĞLU'nun "EVLİ BİREYLERDE EVLİLİK UYUMU VE BENLİK ALGISI ARASINDAKİ İLİŞKİ" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 20.09.2018 tarih ve 2018/12 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından *[Signature]* ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak *[Signature]* edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :23/11/2018

1)Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Melek İPEK

2) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Uğur TEKİN

3) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Ahmet ŞİRİN

[Signature]
.....
[Signature]
.....
[Signature]
.....

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi Olarak Sunduğum ‘ Evli Bireylerde Evlilik Uyumu İle Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin Araştırılması’ adlı çalışmamda, tezimin proje kısmından sonuçlandığı zamana kadar tüm süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterildiği gibi olduğunu, bunlara atıf yaparak yararlanılmış olduğunu belirtir ve beyan ederim. (.../.../2018)

Sesil Ece TIRAŞOĞLU

ÖNSÖZ

Toplumu oluşturan en küçük yapı birimi olarak aile; Türk toplumunda büyük değer ve önem taşımaktadır. Aile; kadın ve erkeğin evliliğe adım atması ile başlayan süreç ile oluşmaktadır. Kişilerin evlilik birlikteliğine ulaşacak olgunluğa gelmesi, evliliğin huzurlu, doyumlu ve uzun soluklu olabilmesi adına önem taşımaktadır. Bu noktada çiftlerden her birinin kendisine dair benlik algısının da, evlilik uyumunu etkileyeceği düşünülmektedir. Yüksek Lisans Tez çalışmam da, bu konuyu araştırmak ve bu alanda çalışmak istediğimi dile getirdiğimde, bana destek olan, her koşulda yardımcı olmaya çalışan ve güler yüzü, içten ilgisi ile beni motive eden tez danışmanım Melek İpek 'e Teşekkürlerimi sunarım.

Anket ve form çalışmamda, bana zaman kazandıran, daha fazla kişiye ulaşmama yardımcı olan tüm dostlarıma teşekkür ederim.

Tez yazmaya başladığımda hayatımda olan ve tez yazım sürecinde evlilik yoluna girdiğim eşim Bahrican Tıraşoğlu'na bana olan desteği, evliliğe henüz başladığımız bu süreçteki anlayışı, çalışmalarına katkıları ve yardımları için çok teşekkür ederim.

Son olarak, babam İhsan Refik Özbucak ve annem Zuhâl Özbucak'a; hayatımın her alanında bana kattıkları onlarca şey için, sonsuz sevgileri ve anlayışları için, demokrasinin ve eşitliğin hakim olduğu bir evde beni büyüttükleri için, hayatımda gelişim gösteren ne varsa sayelerinde olduğu için teşekkür ederim. Psikoloji alanında lisans yapmaya karar verdiğim andan itibaren bu alandaki tüm eğitimlerime, kendimi geliştirmek adına adım attığım her yola benim kadar heves ve istek ile baktıkları için onlara minnettarım.

Kasım, 2018

Sesil Ece TIRASOĞLU

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xi
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xv
ÖZET.....	xvii
ABSTRACT	xix
1. GİRİŞ	1
1.1 Problemin Tanımı.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı Ve Önemi.....	3
1.3 Sınırlılıklar	4
1.4 Tanımlar	4
2. KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR	7
2.1 Benlik Algısı	7
2.1.1 Bireysellik kavramı	7
2.1.1.1 Kişilik olgusu	7
2.1.1.2 Benlik algısı	9
2.1.1.3 Modern toplumda bireysellik	13
2.1.1.4 Bireysellikten ilişki evresine geçiş süreci	14
2.2 Evlilik Uyumu	16
2.2.1 Evliliğin tanımı	16
2.2.2 Evlilik kavramı.....	16
2.2.2.1 Evlilik ve eş seçimi konusunda temel yaklaşımlar	17
2.2.2.2 Bekar bireyler için evlilik hayatına geçiş.....	18
2.2.2.3 Evlenen bireylerin birbirleriyle uyum süreci	19
2.2.2.4 Evlilikte karşılaşılan genel problemler.....	21
2.2.2.5 Uyumlu evliliklerin ortak özellikleri.....	22
2.2.3 Evli bireylerin evlilik uyumu	23
2.2.3.1 Kadın ve erkek arasındaki benlik algısı farklılıklarının evlilik uyumundaki yansımaları	24
2.2.3.2 Kadın ve erkeklerin evlilikten beklentileri arasındaki farklar.....	25
2.2.4 Evli bireylerdeki benlik algısı	27
2.2.4.1 Benlik algısının evlilik içerisinde konumlandırılması	27
2.2.4.2 Benlik algısının uyumlu bir evlilikteki yarar-zarar sınırları	28
3. YÖNTEM.....	31
3.1 Araştırmanın Modeli	31
3.2 Evren Ve Örneklem.....	31
3.3 Veri Toplama Araçları	32
3.3.1 Evlilik uyumu ölçeği.....	32
3.3.2 Sosyal karşılaştırma ölçeği.....	32

3.4 Verilerin Analizi	33
4. BULGULAR	35
4.1 Evlilik Uyumu İle Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	36
4.2 Evlilik Uyumunun Demografik Bilgilere Göre İncelenmesi.....	37
4.3 Benlik Algısının Demografik Bilgilere Göre İncelenmesi	40
5. TARTIŞMA	45
5.1 Evlilik Uyumu ve Benlik Algısı	45
5.2 Cinsiyet ve Evlilik Uyumu	45
5.3 Yaş ve Evlilik Uyumu	46
5.4 Eğitim Durumu ve Evlilik Uyumu	46
5.5 Çalışma Durumu ve Evlilik Uyumu	46
5.6 Gelir Durumu ve Evlilik Uyumu	47
5.7 Evlilik Süresi ve Evlilik Uyumu.....	47
5.8 Evlilik Yapma Biçimi ve Evlilik Uyumu	47
5.9 Çocuk Sahibi Olma Durumu ve Evlilik Uyumu.....	48
5.10 Anne-Babanın Medeni Durumu ve Evlilik Uyumu.....	48
5.11 Cinsiyet ve Benlik Algısı.....	49
5.12 Yaş ve Benlik Algısı.....	49
5.13 Eğitim Durumu ve Benlik Algısı.....	49
5.14 Çalışma Durumu ve Benlik Algısı	50
5.15 Gelir Durumu ve Benlik Algısı	50
5.16 Evlilik Süresi ve Benlik Algısı	50
5.17 Evlilik Yapma Biçimi ve Benlik Algısı.....	50
5.18 Çocuk Sahibi Olma Durumu ve Benlik Algısı	50
6. SONUÇ	51
6.1 Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler	52
6.2 Uygulamalara Yönelik Öneriler	52
KAYNAKLAR.....	55
EKLER.....	59
ÖZGEÇMİŞ.....	65

KISALTMALAR

APA	: Amerikan Psikiyatri Birliği
DSM-V	:Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı)
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
A	: Alfa
F	: Frekans
%	: Yüzde
$\bar{x}$	: Aritmetik Ortalama
F	: F Değeri
R	: Pearson Korelasyon Katsayısı
T	: t değeri
Ss	: Standart Sapma
P	: Anlamlılık değeri

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 3.1 : Güvenilirlik Analizi Bulguları.....	33
Çizelge 3.2 : Çarpıklık ve Basıklık İstatistikleri ile Normalliğin İncelenmesi.....	33
Çizelge 4.1 : Demografik Bilgilerin Frekans ve Yüzde Dağılımı	35
Çizelge 4.2 : Yaş, Evlilik Süresi, Evlilik Uyumu ve Benlik Algısı Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Katsayısı Sonuçları.....	36
Çizelge 4.3 : Evlilik Uyumunun Cinsiyet Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi.....	37
Çizelge 4.4 : Evlilik Uyumunun Yaş Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi.....	37
Çizelge 4.5 : Evlilik Uyumunun Eğitim Düzeyi Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi	38
Çizelge 4.6 : Evlilik Uyumunun Hane Aylık Gelir Düzeyi Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi.....	38
Çizelge 4.7 : Evlilik Uyumunun Çalışma Durumu Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi.....	38
Çizelge 4.8 : Evlilik Uyumunun Evlilik Süresi Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi	39
Çizelge 4.9 : Evlilik Uyumunun Evlilik Türü Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi.....	39
Çizelge 4.10 : Evlilik Uyumunun Evliliği Yapma Biçimi Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi	39
Çizelge 4.11 : Evlilik Uyumunun Çocuk Sahibi Olma Durumu Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi	40
Çizelge 4.12 : Evlilik Uyumunun Anne-Babanın Medeni Durumu Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi	40
Çizelge 4.13 : Benlik Algısının Cinsiyet Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi.....	40
Çizelge 4.14 : Benlik Algısının Yaş Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi.....	40
Çizelge 4.15 : Benlik Algısının Eğitim Düzeyi Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi	41
Çizelge 4.16 : Benlik Algısının Hane Aylık Gelir Düzeyi Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi.....	41
Çizelge 4.17 : Benlik Algısının Çalışma Durumu Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi.....	41
Çizelge 4.18 : Benlik Algısının Evlilik Süresi Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi.....	42
Çizelge 4.19 : Benlik Algısının Evlilik Türü Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi.....	42

Çizelge 4.20: Benlik Algısının Evliliği Yapma Biçimi Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi	42
Çizelge 4.21: Benlik Algısının Çocuk Sahibi Olma Durumu Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi	43
Çizelge 4.22: Benlik Algısının Anne-Babanın Medeni Durumu Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi	43

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1: Geleneksel Evliliklerde Beklentiler ve Üstlenilen Roller	26
Şekil 2.2: Modern Evliliklerde Beklentiler ve Üstlenilen Roller	26
Şekil 3.1: Araştırmanın Modeli	31

EVLİ BİREYLERDE EVLİLİK UYUMU VE BENLİK ALGISI ARASINDAKİ İLİŞKİ

ÖZET

Günümüzde hemen her alanda yaşanmakta olan toplumsal değişim süreci sanayileşme, kentleşme ve modernleşme paralelinde en fazla aile kurumu üzerinde etkisini göstermektedir. Aile olgusu ise evlilik kavramı ile birlikte ele alınmaktadır. Evlilik, karşı cinsten iki kişinin bir sözleşme sonucu birlikte yaşamaya başlamalarının anlatımıdır. Aile kavramının özünü oluşturan evlilik kurumunun; uyum, sevgi ve saygıya dayalı olması, sağlıklı aileleri oluştururken aynı zamanda sağlıklı bir toplumunda göstergesidir.

Bu çalışmada sağlıklı ailelerin oluşmasında önemli bir yeri olduğu düşünülen evlilikteki uyumun, bireylerin benlik algısı ile ne denli ilişkide olduğu anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla çalışmada, konunun kavramsal çerçevesinin oluşturulmasından sonra, evli bireylerle görüşülerek bazı bulgulara ulaşılmıştır. Araştırmaya İstanbul ilinde yaşamakta olan 300 kadın ve 100 erkek olmak üzere toplam 400 evli birey katılmıştır. Araştırmanın verileri sosyo-demografik profili anlamak üzere oluşturulan Anket formu, Evlilik Uyumu Ölçeği ve Sosyal Karşılaştırma Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde evlilikte uyum konusunda benlik algısının önemine ilişkin sorun ortaya konarak yapılan çalışmanın amacı ve önemine yer verilirken; ikinci bölümde evlilik, evlilikte uyum, benlik algısı, benlik uyumu gibi bazı kavramsal açıklamalara yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi ile ilgili bilgiler yer alırken; yapılan alan araştırmasına ilişkin açıklamalar yer almaktadır. Araştırmanın modeli evren, seçilen örneklem, ve verilerin analizine ilişkin bilgiler bu bölüm içinde yer almaktadır.

Dördüncü bölümde ise, Bağımsız Örnekler T-Testi, ANOVA ve Pearson Korelasyon Analizi kullanılarak elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Beşinci bölümde ise araştırma sonunda elde edilen bulgular literatür eşliğinde tartışılmış, araştırmanın sonuçlarına vurgu yapılarak bazı önerilere yer verilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, evlilik uyumunun cinsiyete, eğitim düzeyine, çalışma durumuna ve anne-babanın medeni durumuna göre farklılık göstermez iken; yaşa, hane aylık gelir düzeyine, evlilik süresine, evlilik türüne, evliliği yapma biçimine ve çocuk sahibi olma durumuna göre farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Benzer bir şekilde elde edilen sonuçlar benlik algısının cinsiyete, yaşa, eğitim düzeyine, hane aylık gelir düzeyine, çalışma durumuna ve anne-babanın medeni durumuna göre farklılık göstermediğini ancak evlilik süresine, evlilik türüne, evliliği yapma biçimine ve çocuk sahibi olma durumuna göre farklılık gösterdiğini vurgulamaktadır.

Sonuç olarak bulgular evlilik uyumu ile benlik algısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koyarken; aşk evliliği yapan bireylerin, evlilik uyumunun ve benlik algısının mantık evliliği yapan bireylere göre daha yüksek olduğunu, eşiyile

flört ederek tanışan bireylerin evlilik uyumunun ve benlik algısının görücü usulü tanışan bireylere göre ise daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: *Evlilik Uyumu, Benlik Algısı*

THE RELATIONSHIP BETWEEN MARITAL CONCERN AND INDIVIDUALITY IN MARRIED COUPLES

ABSTRACT

The social change process, has the most effect on the family institution in parallel with industrialization, urbanization and modernization. The concept of family is discussed together with the concept of marriage. Marriage is the expression of two people of the opposite sex starting to live together as a result of a contract. The fact that the marriage institution, which constitutes the essence of the family concept, is based on harmony, love and respect, is an indicator of a healthy society that creates healthy families.

In this study, it is tried to understand how the harmony in the marriage, which is thought to have an important place in the formation of healthy families, is related to the self-perception of individuals. For this purpose, after finding the conceptual framework of the subject, some findings were reached by discussing with married individuals. 300 married women and 100 men living in İstanbul were included in the study. The data of the study were collected by using the questionnaire, Marriage Compliance Scale and Social Comparison Scale, which were formed to understand socio-demographic profile.

In the first part of the study, the aim of the study was to reveal the problem about the importance of self-perception in marital adjustment. In the second chapter, some conceptual explanations such as marriage, harmony in marriage, self-perception, self-harmony are mentioned.

In the third part, while the information about the method of research is included; explanations related to the field research. The model of the study, universe, selected sample and data analysis are included in this section.

In the fourth chapter, the findings obtained by using Independent Samples T-Test, ANOVA and Pearson Correlation Analysis are given. In the fifth chapter, the findings obtained at the end of the research are discussed in the light of the literature and some suggestions are given with emphasis on the results of the research.

The findings of the study show that marital adjustment does not differ according to gender, education level, working status and marital status of parents, but it varies according to household monthly income level, marriage duration, marriage type, marriage status and having children. The results obtained in a similar way emphasize that self-esteem does not differ according to gender, age, education level, household monthly income level, working status and marital status of the parents, but varies according to the duration of marriage, type of marriage, the way of marriage and having a child.

As a result, the findings show that there is a positive correlation between marital adjustment and self-perception. It was determined that the individuals who married in love have higher marriage adjustment and self-perception compared to the individuals who had logic marriage and that the individuals who met their spouses by

flirting have higher marriage adjustment and self-perception than individuals who have arranged marriage.

Keywords: *Marriage Adjustment, Self Perception*

1. GİRİŞ

1.1 Problemin Tanımı

Günümüz koşullarında evlilikler giderek başarısızlık oranı artan, sürdürülebilirlikleri azalan bir hal almaya başlamıştır. Geçmişe oranla bireylerin özgür seçimleri ile yaptıkları evlilikler giderek artmaktadır. Birbirlerini tanımadan aile, eş, dost dolayısı ile gerçekleşen evlilikler ise geleneksel evlilik olarak tanımlanmakta ve günümüz toplumunda artık daha az yapılan bir evlilik biçimi olmaktadır. Bu evliliklerde çiftler birbirlerini çok fazla tanımamakta, alışma süreci evlilik içerisinde gerçekleşmektedir. Ancak, özgür bir tercihle yapılan evliliklerin sayısında artış olmasına rağmen boşanmalarda aynı hızla artmaktadır. Bu durum, evlilik kavramını ve buna etki eden diğer faktörleri düşündürerek benlik ve benlik uyumu gibi bireyin iç dünyasına özgü bazı alanları sorgulamayı gündeme getirmektedir.

Evlilikte uyum, çiftlerin evlilik öncesi yaşamlarından getirdikleri bir takım alışkanlıklarla direkt bağlantılıdır. Bireyler kendi ailelerinden koparken ‘aile’ kavramına yükledikleri anlamla yeni bir yaşam tarzına girerler. Her ailenin değerleri ve yapı taşları farklı olduğundan, bireylerin aile içerisinde kazandıkları benlik algıları ve bireysellik kazanımları da farklıdır. Bu farklılıklar evliliğe de yansımakta, zaman zaman beklentilerin karşılanmaması ve farklı değerlerin ve benliklerin çatışması gibi sorunlara neden olabilmektedir. Aynı evde yaşama başlangıcıyla birlikte, iki farklı aileden alınan özelliklerin ve iki ayrı benliğin bir araya gelmesi yeni bir aile ve yeni değerler oluşturmaktadır. Bireylerin kendi ailelerinden edindikleri farklı kazanım ve değerler, farklı kişilik özellikleri ile benlik algıları ise yeni bir ailenin yaratılarak uyumla devam etme sürecinde oldukça önem taşımaktadır. Yeni bir aile kurulumunda bu farklı benlik algıları sorunlara neden olabilmektedir. Bireylerin farklı değer ve kişilikleri ile benlik algılarının ortak bir yaşam içinde sorun olma düzeyi ise

farklılıkların miktarına ve bireylerin kabul edebilirliklerine göre değişkenlik göstermektedir.

Bu doğrultuda, evlilikte çiftlerin her birinin evlilik öncesi dönemdeki yaşantıları içinde edindikleri kişisel kazanımları ki bu kazanımların odağında yer alan bir kavram olarak “benlik algısı” evlilikteki uyumda temel bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Ortak bir geçmişten; iş, okul gibi ortak bir ortamdan uzun yıllar tanışarak evlilik kurumunun içerisine giren bireylerde bile bu farklılıkların ancak evlilik içerisinde fark edilmesine rastlanabilmektedir.

Evli çiftlerde boşanma nedenleri yasal düzlemde çoğunlukla ihanet, şiddet, şiddetli geçimsizlik gibi bir takım genel bilinir nedenler olarak görünmektedir. Ancak bu nedenler dışında evlilik birliğinin sürüp sürmeyeceğine karar veren, yasal otoriteleri ikilemede bırakan, somut olmayan boşanma nedenleri de mevcuttur. Bir evlilikte şiddet, ihanet gibi nedenlerle boşanmaya başvuran çiftlerde devlet mağdur bireyleri kurtarmak amacıyla boşanma isteğini hızlıca sonuçlandırma eğilimde hareket etmektedir. Fakat iletişim problemleri nedeniyle boşanma aşamasında olunan evliliklerde ise daha çok uzlaştırma odaklı bir yol izlenmeye çalışılmaktadır. Genel olarak iletişim sorunlarının evliliğin bitirilebilmesi için yeterli bir neden olarak görülmediği izlenmektedir. Oysaki psikolojik şiddet kavramı içinde görülen kişilik alanlarına saygısızlık, bireylerin birbirlerinin öz benlik sınırlarına tahammülsüzlükleri gibi birtakım gerekçelerle de evlilikler sonlandırılabilir. Bu nedenle evlilikte, somut ayrılık nedenleri içerisinde değerlendirilmese de evliliğin sonlandırılmasında birçok psikolojik nedenden biri olarak bireysellik ve kişisel benlik algılarındaki farklar da ayrılma nedenleri arasında bulunmaktadır.

Bu çalışmada da evlilik uyumunda önemli bir faktör olduğu düşünülen bireysellik ve kişisel benlik algısının evlilik uyumuna etkisi irdelenmeye çalışılmıştır. Bireysellik ve benlik algısı noktasında eşler arasındaki uyumun evlilikte başarı unsurlarından biri olduğu birçok çalışma içerisinde kabul edilmiştir (Ersanlı K, 2008: s.58). Bu nedenle çalışma içerisinde bu olguların etki ve sonuçları tartışılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın temel sorusunu evlilikteki uyumda benlik algısının önemli olup olmadığı oluşturmaktadır. Çalışma bu ana soru eşliğinde; bireylerin benlik

alguları ve evlilik uyumları arasında nasıl bir ilişkinin olduğu sorusuna yanıt aramaktadır.

1.2 Araştırmanın Amacı Ve Önemi

Bu araştırmanın amacı evli bireylerin, evliliğin devamında temel bir unsur olduğu düşünülen benlik algısının evlilik uyumu üzerindeki etkisinin ortaya konmasıdır. Araştırmada ayrıca bireylerin evlilik uyumu ve benlik algılarının cinsiyete, yaşa, eğitim durumuna, gelir düzeyine, çalışma durumuna, evlilik süresine, çocuk sahibi olma durumuna, evlenme biçimine, tanışma şekillerine ve anne-babanın medeni durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığının da incelenmesi hedeflenmiştir. Literatürde benlik algısı ve evlilik uyumunun doğrudan incelendiği çalışmaların yetersiz olması nedeniyle çalışmanın bu alandaki boşluğu kapatması yolunda bir adım olması da amaçlar arasında yer almaktadır.

Araştırmanın ana sorusu “Evli bireylerde benlik algısı ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” şeklindedir. Bu ana soruya bağlı alt sorular ise şöyle sıralanabilir;

- Evli bireylerde evlilik uyumu demografik değişkenlere göre (Yaş cinsiyet gelir vb.) anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
  - Eğitim temel bir değişken olarak evlilikteki uyuma nasıl etki etmektedir?
  - Eşlerin çalışma durumu evlilikteki uyumu etkilemekte midir?
  - Evlilikte geçirilen süre süresine evlilik uyumunda etkili bir faktörmüdür?
  - Evlilik türü ve biçimi evlilikteki uyumu ne denli etkilemektedir?
  - Çocuk sahipliğinin evlilikteki uyumda etkisi var mıdır?
  - Eşlerin anne-babalarının medeni durumu evlilikteki uyuma etki etmekte midir?

- Evli bireylerde benlik algısı demografik değişkenlere (yaş cinsiyet,gelir vb.) göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
  - Eğitim düzeyi evli bireylerde benlik algısını etkiler mi?
  - Evli bireylerin çalışma durumuna göre benlik algısı değişmekte midir?
  - Evlilik süresinin benlik algısı üzerine etkisi var mıdır?
  - Çocuk sahibi olma evli bireylerde benlik algısını nasıl etkiler?
  - Eşlerin anne-babasının medeni durumunun benlik algısı üzerinde etkisi var mıdır?

1.3 Sınırlılıklar

Araştırma kapsamında incelenen kavramlar ve elde edilen bulgular kullanılan ölçekler ve ölçtükleri nitelikler ile sınırlıdır.

Araştırmanın veri toplama alanının bir bölümünün daha çok kadınlar tarafından tercih edilen bir plates stüdyosu olması ve süre kısıtlılığından dolayı katılımcılar arasındaki kadın birey sayısı kadar erkek bireye ulaşamamıştır.

Yine araştırma alanının sosyo-ekonomik profiline bağlı olarak eğitim düzeyi daha alt seviyelerde olan, örneğin: ilköğretim düzeyinde eğitim durumuna sahip bireylere ulaşılmasını kısıtlamıştır. Aynı şekilde veri toplama aşamasında kullanılan anket formlarında 1500 TL ve altı aylık gelir seçeneği bulunmasına rağmen; bu gelir grubunda yer alan bireylere ulaşamamış ve bu duruma eklenen süre kısıtlılıkları 24 yıldan daha fazla yıldır evli olan bireylere de ulaşılmasını engellemiştir.

.Araştırmanın veri toplama aşaması kısa sürede gerçekleştirildiği için farklı illerde çalışma yürütülememiş yalnızca İstanbul ilinde gerçekleştirilmiştir.

1.4 Tanımlar

Evlilik: İki kişinin, kanunlara uygun bir şekilde, aile kurmak amacı ile ruhen ve bedenen bir araya gelmesi olarak tanımlanmaktadır.

Benlik: Kişinin, kendisini kendisi yapan tüm özellikleri, öz varlığıdır. Kendisini diğerlerinden farklı kılan temel özellikleridir.

Evlilik Uyumu: Farklı kişiliklerle bir araya gelmiş olan evli çiftlerin mutluluğu elde etmek ve ortak amaçlara ulaşmak için bir bütün olarak birbirlerini tamamlanması olarak tanımlanmaktadır.

Benlik Algısı: Doğuştan ve çevrenin etkisiyle oluşmaya başlayan, olumlu veya olumsuz olarak şekillenebilen, kişinin kendisi ile ilgili algılarının bütünüdür

2. KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR

2.1 Benlik Algısı

2.1.1 Bireysellik kavramı

Tarihsel süreç içinde bütün kavramlar gibi bireysellik olgusu da farklı dönemlerde farklı tanımlarla ifade edilmiştir. Doğan Cüceloğlu, 'Yeniden İnsan İnsana' adlı yapıtında, bireysellik kavramının temel anlamını, "bireyin kendine özgü özellikleri gerçekleştirmesi ve diğerlerinden farklı kimse olarak yaşamını sürdürmesi" (Cüceloğlu, 1998, s.243) şeklinde açıklar. Bu açıklama özünde bireyin; farklılığını keşfederek yaşamın her alanında ekonomi, kültür, sanat, gündem, ve siyaset de kendi gözlemlerine dayalı fikir ve düşüncelerini geliştirmesi anlamını taşımaktadır.

Bireysellik ile karıştırılmaması gereken terim ise 'bireyciliktir'. Bireysellik bir kazanımdır. Kişilik olgusu ve benlik algısıyla harmanlanıp toplumsal yapıyı oluşturan temel bir taşıdır. Bireycilik ise toplumsal yapıya uyumu ve bireyin diğer bireylerle ilişkisini önemsemez. Bireysellik, ego ve benmerkezcilik değildir. Tersine, kişiyi diğer insanlardan ayıran ona kişilik kazandıran bir hayat duruşu ve görüşünü ifade eder (Congar ve Ructcr, 1999, s.101).

Kısaca, bireysellik, yani birey olma olgusu; kişinin zaman içerisinde gözlemleri ve deneyimlerinden beslenerek kazandığı düşünce, duygu, tavır ve davranışlarla kişiyi benzerlerinden ayıran özelliklerin bütünü olarak tanımlanabilir (Congar ve Ructcr, 1999: s.102).

2.1.1.1 Kişilik olgusu

Hukuksal anlamda bakıldığında kişi; haklara ve borçlara sahip olabilen, yani hak ve borçları bulunabilen (hak ehliyetine sahip bulunan) varlıktır. Bu nedenle, "kişi" terimi ile "hak ehliyeti" terimi aynı anlama gelir. İnsanların yanında, "İnsan toplulukları" ve "mal toplulukları" da kişi olarak kabul edilmektedir (Gözler, 2000: s.60).

Kişilik ise yine hukuksal olarak dar anlamda: haklara ve borçlara ehil olmayı, yani hak ehliyetini ifade eder ki, bu da “kişi” terimi ile aynı anlama gelir. Geniş anlamda ise; “Fiil ehliyetini, “hak ehliyetini, kişisel durumları” ve “kişilik haklarını içerir (Aydın, 1998: s.15).

Kişilik olgusu, hukukun çizdiği bu mekanik çerçevenin dışında latince ‘persona’ kelimesinden türeyen kişinin bireysel özellikleri, huy ve davranışları ile dışardan bakıldığında sergilediği görüntü, kazandığı bireysellikle algılanan insani özellikleri anlamına gelmektedir (Congar ve Ructer, 1999: s.104).

Kişiliğin bireysellikten temel farkı, bireysellik kişinin kendi yaşam süresinde kazandığı özelliklerle oluşmakta iken, kişilik doğumla başlayıp ölümle sona eren insanın doğasında olan özelliklerin bütününe ifade etmektedir (Congar ve Ructer, 1999: s.106).

Felsefe açısından ‘kişi olmak’ kavramı, kişiliğe büyük önem veren bir düşünce akımının çıkış noktası olarak ortaya çıkmaktadır. Felsefe tarihine bakıldığında sıklıkla ‘kişi olmak’ kavramına rastlanır. İnsanı insan yapan temel özellikler bir yana kişi olmak kavramı, felsefe için insanı insan yapan özelliklerinin dışında onu farklı kılan özellikleri tarafından oluşturulan kısımlarıdır (Congar ve Ructer, 1999: s.109).

Bu bağlamda “kişi “ kavramı ise seçimin ve oluşumun zaferidir. Kişi, olmuş bitmiş bir şey değildir. Tanımlanamaz varlık olan kişinin özü, asla incelenemez. Kişi, koşullandırılmış bir özne değildir. Kendini yaratan, haberleşen, bağlanan, kendini bilen ve kavrayan, “kişi olma hareketindeki” bir yaşama eylemidir. “Kişi özgürlük ile ortaya çıkan tinsel bir boyuttur; kişi varlığını özgür olarak uygulanan değerlere sorumlu bir bağlanma ile gerçekleşir. Böylece bütün eylemlerini özgürlüğünde toplar ve yaratıcı edimleri ile biricik sanat eserini ortaya koyar.” (Gottman 2000, s.110).

Kişi olma, insanı insan yapan ortak özelliklerle beraber bundan farklı özelliklerinin toplamında onu değerli kılan dışardan algılandığı bütünselliğidir. Dolayısıyla Gottman’ın ifadesi ile; kişi olmak kavramını bir ‘değer kavramı’ olarak ifade etmek doğru olacaktır (Gottman 2000, s.115) .

2.1.1.2 Benlik algısı

Coleman insanın kişiliğinin temelinde "ben" olgusunun yer aldığını söyler. Ben'in odağında ise içsel bir varlık bulunur. İçsel varlık, dış çevre ile döngüsel bir ilişki ve etkileşim halindedir. Benlik algısı da söz konusu bu etkileşim içerisinde ortaya çıkar ve gelişir. Bir başka ifade ile, insanın doğumla birlikte getirdiği içsel varlık (öz ben), genetik yanı ve dış çevre ile girdiği ilişki söz konusu etkileşim sonucunda "benlik algısı" olarak nitelenen ve kişinin kendisinin anlatımı olan bir imaj ya da fotoğrafını ifade eden sistemi yaratır (Coleman, 1969: s.62).

Bu durum, bireylerin dışarıdaki dünyayı geliştirdikleri / sahip oldukları benlik algısı etrafında ve kendilerine özgü olarak algılayıp, anlamalarına neden olur ve böylece bireylerin davranışları, kişiliğin temelinde yer alan "benlik" kavramının kendisini açıklarken ve davranışlarını gerçekleştirirken referans merkezi olarak kullandığı benlik algısı sistemi tarafından belirlenir. Bireyin birbirinden farklı ve çok sayıdaki özellikleri ile ilgili izlenim ve yargıları (basit ben kavramları) çok sayıda ben kavramını oluşturur, bu çok sayıdaki ben kavramı bir araya gelerek ben kavramları sistemi ya da benlik algısını meydana getirir (Kuzgun 1983: s.73).

Doğumundan itibaren bütün insanlar hem doğarken getirdikleri kişisel özellikleriyle hem de çevrelerinden aldıkları uyarımlar ile bir duyum izlenimi yaratarak anlaşılabilir ve bütünselliklerini oluştururlar. Bu benlik oluşumları erkek ve kadınlar için gerek hormonal ve fizyolojik farkları gerekse beyinlerinin eğilim ve yetenek farkları nedeniyle değişiklikler gösterir (Kuzgun 1983: s.78).

Öz benlik kavramı ise doğum anından başlayarak bireyin dünyaya getirdiği genetiksel ve fizyolojik özellikleridir. Birey dünyaya geldiği andan itibaren bile bir gülme stiline, sert, yumuşak, soğuk, sinirli veya sakin bir mizaca ve onun görüntüsünü oluşturacak fiziksel ayrıntılara sahiptir. Bireyselliğini kazandıkça kendisine yeni özellikler katabilmesine rağmen doğuştan gelen mizaç özelliklerinin çoğu yumuşatılıp, esnekleşebilse de genellikle değişmemektedir. Benlik ise öz benliğe göre benlik olgusunun daha bireysel olan kısmıdır. Benlik biraz daha çevre koşullarıyla, yetiştirilen aile, ve toplum koşulları ile şekillenen kişinin toplam benlik yapısında kazanılan benlik kısmı olarak işlenen bölümün anlatımıdır (Erbek, 2005: s.98).

Günümüz insan kurgusunda önemli bir yeri olan ve insanla ilişki halindeki tüm sistemlerin ana unsuru olan kendini gerçekleştirme (self-actualization) kavramı insanın var oluşunun, olumlu ve anlamlı bir düzeyde olmasının anahtarıdır. (Hahlweg, K., Markman, H.J., Thurmaier, F., Engl, J. & Eckert, V (1998): 206, Günay, S.(2007): 448-451). Kendini gerçekleştirme ise, insanın kendini ve kendi gerçeğini anlaması ve kabullenmesi ile tamamlanır. Bu akış ise içsel varlıkla (öz ben) uyumlu bir benlik algısı sistemin varlığını gerektirir. Kendi içsel varlığının gerçeğine ulaşarak bu gerçeklikle bütünleşmiş içsel odaklı bir benlik algısı geliştiren bireyler bu benlik algısını yaşamlarına katmakta herhangi bir sıkıntı yaşamazlar. Buna karşın, benlik algısı sistemleri içsel varlıkla uyumlu olmayan bireyler uyumsuzluk, huzursuzluk ve endişe yaşayabilmektedirler. Birey yaşam seyri içinde karşılaştığı zorlu süreçlerde ya da yeni girdiği yaşam stillerinde kendi benlik algısını yeni akışa monte edemeyerek uyum sağlayamayabilir (benlik algısı / tasarımı gerçek olmayıp, zahiri ve bulanık olduğundan katıdır ve içerisine yeni yaşantının verilerini almaya kapalıdır). Söz konusu endişeli ve uyumsuz durumdan kaçma çabası içinde iken, çoğunlukla gerçeklikten sapma, savunmaya yönelik davranışlar ve davranış ve duygu durum bozuklukları gösterebilir(Kuzgun 1983: s.75). Savunma gereksinimi arttıkça uyumsuzluk da artar ve sonunda patolojik (hastalıklı) bir hal alır (Gençtan 1978: s.138-139).

Kadınlarda Benlik Algısı

Kadınlar ve erkeklerin benlik algılarının karşılaştırıldığı araştırmalara bakıldığında, araştırmaların çok azında cinsiyetler arasında bir fark görülmezken (Erol ve Orth, 2011: s.56), büyük bir kısmında kadınların benlik algısının erkeklerin benlik algısından daha pasif olduğu görülmektedir (Kuzgun 1983: s.97).

Yapılan bir çok araştırma kadınlarda benlik algısının belki anatomik özelliklerin (doğurganlık, anaçlık) belki de duygusal zeka bazında kadın zekasının daha güçlü olmasıyla erkeklere göre daha az geliştiğini ortaya koymaktadır. Uğurlu araştırmasında kadınların daha duygusal misyonlar yüklendiğini ifade etmiştir. Kadın bencil olmamak ve vericilik kavramlarını karıştırmaktadır veya yanlış yorumlayarak öz benliğini yitirici olmaya daha eğilimlidir. Özellikle toplumsal arenada kadın, önce annelik misyonuna sürüklenmekte, sonra insan ve son

olarak kadın sıfatıyla değerlendirilmektedir (Uğurlu, O, 2003 s.76). Çalışmada irdelenecek bu konu ise evliliklerde uyumun ve ritmin bozulmasında da önemli bir etmen olarak ortaya çıkmaktadır.

Kadını, birey ve insan olmanın önünde, toplumsal görevleriyle misyonlandıran yapının yarattığı bu negatif olguda bir diğer unsurda erkeklerin kadınlardan daha eğitilmiş ve kariyer açısından daha üst pozisyonlarda bulunmalarıdır. Kadınların benlik saygısının düşük olmasında etkisi olduğu düşünülen bir diğer neden kadınların statüsünün erkeklere göre oldukça düşük olmasıdır. Gelir, eğitim ve düşük nitelikli işler benlik saygısının da daha düşük olmasını getirmektedir (Mcmullin 2004: s.176 ve Rosenberg, 1979: s.78). Birleşmiş Milletler verileri de dünyanın hemen hemen tüm ülkelerinde kadınların önemli bir kısmının gelir, eğitim düzeyi ve yaptıkları işler açısından erkeklere göre daha düşük statüde olduğunu göstermektedir (United Nations Statistics Division [UNSD], 2010). Rosenfield'e göre bir diğer görüş ise kadınların benlik saygısının düşük olmasının nedenlerinden birinin düşük sosyo-ekonomik statü olduğunu vurgulamaktadır (Rosen field, 1999 s.176).

Beden sağlığının ruh sağlığıyla birebir bağımlı bir ilişkisi vardır. Her ne kadar psikolojik rahatsızlıkların mı benlik algısını düşürdüğü yoksa benlik algısı düşük bireylerde mi psikolojik hastalıkların olduğu tam olarak kanıtlanmamış olsa da düşük benlik algısının bireyler üzerinde yarattığı negatif etki göz ardı edilemeyecek bir gerçektir (Uğurlu, O. 2003: s.78).

Buna göre düşük benlik algısı, birçok psikolojik rahatsızlığın temelini oluşturmaktadır. Yeme bozukluğu, sigara kullanımı ve hafif depresyon gibi belirtiler veren düşük öz-benlik ve öz saygı ilerleyen vakalarda kronik depresyon, obsesif kompulsif, madde bağımlılığı ve çeşitli sinirsel rahatsızlıklar ve bunların bedensel zararları şeklinde kendini gösterebilmektedir.

Bir diğer tablo ise gelişmiş ve gelişmekte olan toplumlarda rastlanan kadınların güç ve kıdem kazanmalarıyla yüksek öz benlik değerlerine ulaşmaları konusudur. Öz benliği yüksek kadınlar ise toplum tarafından kabullenme noktasında psikolojik şiddet ile de karşılaşabilmektedirler. Sonuç olarak özellikle toplumumuzda kadın benlik olgusunun özgür ve eşitlikçi bir çerçevede oluşturma olanağının olmamasından kaynaklı olarak kadınlar benlik oluşturmada çeşitli sorunlar yaşamaktadır (Uğurlu, O; 2003: s.89).

Ancak günümüzde kadınların daha fazla eğitim almaya başlaması ve ev dışında çalışma koşulları elde etmeleri ve erkeğe olan bağlılığın azalması, kadınları benlik algısı oluşturmada daha başarılı kılmakta ve ikili ilişkilerdeki beklentilerini de değiştirmektedir. Kadınlar güvenli bir liman arayışından daha çok aşk ve gerçek sevgi temelinde daha saf bir birliktelik arayışına girmektedirler. Bu durum da uyumlu bir evlilikte; her iki bireyin özerkliği üzerinden biçimlenerek eşlerin birbirlerini özerk kimlikler olarak görme ve evliliği bu şekilde temellendirmeye doğru bir eğilime işaret etmektedir.

Erkeklerde Benlik Algısı

Erkeklerde benlik algısı kadınlardaki benlik algısına oranla daha az çevresel koşullardan etkilenmektedir. Buna rağmen toplumsal bir takım roller nasıl ki kadının öz benliğini düşürücü etkiler yaratabiliyorsa, erkek içinde baskıcı ve onu zorlayan bir hal alabiliyor. Toplumda kadına anaçlık, vericilik misyonu yüklenerek kişiliği bastırılabilir hatta yok sayılabiliyorsa; erkeğe de bireysellik hakkını baskılayan ebeveynlik, koruyuculuk, geçim sağlayan kişi misyonları yüklenip erkeğe ağır maddi ve manevi sorumlulukların altında bırakılabiliyor (Uğurlu, O;2003, s.98).

Kadınların yaşadığı psikolojik problemler anlık sonuçları ortaya koyabiliyorken; erkekler ezilerek bu yüklerini sessiz sedasız uzun yıllar taşıyabiliyorlar. Erkekler de kalp krizleri spazm, tansiyon ve damar rahatsızlıkları daha fazla görülmektedir. Erkek sessiz sedasız taşıdığı yüklerle beraber toplumsal erilliği ve yönetimi kazanmış gibi görünse de eşitlikçi olmayan bir sistem kadın için de erkek için de farklı dışavurumlarla beraber aynı negatif etkileri yaratmaktadır (Akar, H. 2005 s.56).

Bununla beraber güç kazanımları, erkeklerin bir bölümünde de öz benlik algısı baskın, şiddet, kaba kuvvet ve anksiyete olarak dışa vurumu olarak ortaya çıkmaktadır (Akar, H. 2005: s.65).

Sonuçta kadın ve erkekte öz benlik algılarının farklı tehditlerle sınanmakla birlikte her iki taraf içinde sıkıntı yarattığını söylemek mümkündür. Toplumların gelişme düzeylerine bağlı olarak kadın ve erkek benliklerinin de cinsiyetlere göre ayrışan benlik kavramından çıkıp eşitlikçi insan benlik kavramı düzeyine yaklaştığı söylenebilir.

Bireyselliğin Kazanım Süreci; Çocuk doğduğu andan itibaren çevresel etkilere maruz kalır, doğuştan getirdiği kişilik özelliklerine ek olarak bireyselliğinin oluşma süreci başlar. Bireyselliğin kazanım süreci yaşam döngüsü kapsamında şu aşamalarla adımlandırılabilir:

- Okul öncesi dönem (aile ortamı)
- Anaokulu dönemi (evden ilk çıkış, okul hayatıyla ilk tanışma)
- İlköğretim dönemi (eğitim hayatının çocukluk çağına tekabül eden kısmı)
- Lise dönemi (eğitim hayatının ergenlik çağına tekabül eden kısmı)
- Üniversite dönemi (eğitim hayatının erişkinlik dönemine tekabül eden kısmı)
- İş hayatı
- İlişki hayatı – evlilik hayatı olarak bir döngünün devam ettiği görülür.

Bu döngünün bireyselliğin oluşumu anlamında yaşın büyüdüğü her evrede kişinin dışardan aldığı etkiler ve kazanımları azalmaktadır. İlköğretim dönemindeki bireyin çevreye açık olması ile iş hayatındaki bir bireyin çevreye açık olmasının oranı farklıdır. Bu anlamda bireysellik Santrock'un belirttiği üzere yaşın ilerlemesi ile giderek sabitlenir ve belli bir kalıba girer (Santrock JW, 2014: s.34). Benliğin sınırları da söz konusu bireysellik anlayışının kalıplaşmaya başladığı dönemde şekillenir.

2.1.1.3 Modern toplumda bireysellik

Modern toplumlarda kadın ve erkeğin süreç içinde eşit koşullara daha fazla yaklaşması ile cinsiyetlere göre ayrışan bireysellik algısı da değişmeye başlamıştır. Bununla birlikte geri kalmış ve gelişmekte olan toplumlarda kadın ve erkek arasındaki benlik algısı farkının daha fazla olduğu gerçeği gözetildiğinde bu toplumlarda evlilikte belirli bir ortaklıkta buluşmanın ve uyumun ne kadar zor olduğu göz ardı edilmemelidir. Geleneksel koşullarda insanların bir araya gelerek evlenmesi daha kolay olsa da bu durum orta noktada buluşma oranını arttırmamaktadır (Kuzgun 1983: s.112).

Öte yandan, modern toplumlarda bireysellik algısının iki cins arasında evlilik kararı alış ve bir araya geliş sırasında daha zorlu bir süreç yaşadıkları

görülmektedir. Bu zorlu sürece rağmen özgür iradeleriyle evlenecekleri kişileri seçen modern toplum bireylerinin de evlilikte uyum sorunu çektikleri uyumsuzluğa ait oranların pek de değişmediği gözlemlenmiştir (Santrock JW, 2014: s.67).

Yapılan birçok açıklama, modern toplumun bireysellik bazında ‘kişilikli insan’ yaratmaya daha elverişli olduğu yönündedir. Alman düşünürü Max Scherler’e göre kişilikli insan;

- Güçlüdür
- Tutarlıdır
- Sorumludur
- Bağımsızdır

Schelerr’in gösterdiği gibi, modern toplumlarda benlik daha rahat koşullarda, objektif ve dürüst bir tabanda oluşmaktadır. Bu durum modern toplumun ‘kişilikli insan’ oluşumuna daha elverişli bir ortam hazırlasa da evlilikte uyum için kişilikli insanların bir araya gelmiş olması da her zaman yeterli değildir (Santrock JW, 2014: s.76).

2.1.1.4 Bireysellikten ilişki evresine geçiş süreci

İnsanların evliliğe geçiş süreci yalnız olarak devam ettirdikleri hayatlarından başka bir insanla birlikte olma durumuna geçmeleriyle başlar. Evlilik öncesi süreçte henüz aynı ev içerisinde yaşamaya başlanmamıştır ve bu evre ilk tanıma dönemidir. Bu süreçte ikili ilişkiler aslında birlikteliğin keyifli taraflarını deneyimler. Koşullar iki tarafın birbirlerinin bireysel alanlarını henüz gasp edemeyecek konumdadır. Bu dönemde bireyler birbirlerini keyif ve hobi alanlarında tanımayı deneyimlerler. Birlikte yaşama geçiş süreci ise biraz daha farklı sorumluluklar getirir. Ortak bir alan kullanımı ile gündelik sorunlar, sıkıntılar paylaşılmaya başlanır (Tutarel-Kışlak, Ş. 2002: s.45).

Bazı toplumlarda (İran, Arap Emirlikleri, Fas, Cezair vs.) her zaman evlenmeden aynı alanı paylaşarak tanışma evresi mümkün olmamaktadır. Pek çok çift evlendikten sonra birlikte yaşamayı deneyimlemektedirler. Bu yüzden bu süreç bazı ilişkilerde çiftlerin karışlarındaki insanın benliğini ilk kez fark

etmelerine neden olup onları şaşırtmaktadır (Tutarel-Kışlak, Ş. ve Çabukça, F. 2002: s.34).

İnsanlar, kabul edilebilirlik sınırları içerisinde olmayan bir takım davranışları eşlerinde evlendikleri zaman keşfedebilirler. Flört döneminde fark edilemeyen davranışlar aynı ev içerisinde kolaylıkla fark edilir bir hal alır. Evlilik öncesi beraber bir yaşam ortamını paylaşmayı deneyimlemiş kişiler bile zaman zaman bu tür sorunlarla karşılaşılabilir. Kısacası, flört döneminin verdiği etki geçince ve hayat gerçekliğinin içerisine döndüğünde; çiftler karşısındaki insanın daha farklı ve önceleri önemsiz görünen bazı özelliklerini olumsuz olarak değerlendirmektedirler.

Sosyal ilişkileri, yapıları, kurumları, adet, gelenek ve görenekleri “sosyokültürel değişme süreci” içerisinde ele alan ve değişebilen yanları bulmayı amaçlayan çalışmalar, sıklıkla geleneksellik ve modernlik ayrımını temel alıp inceleme yaparlar. Türk toplumu ve Türk toplumuna benzer nitelikli toplumlar için bu geleneksel-modern ölçütü oldukça anlamlıdır. Bu bağlamda Türk toplumu için “sosyokültürel değişme süreci” çoğunlukla geleneksel veya klasik Osmanlı toplum yapısından, Tanzimat Dönemi ile birlikte başlayıp, bugüne kadar devam eden modernleşme sürecine geçişi ifade etmektedir (Türküne, 1994: s.65). Bu süreç ile beraber, cinsiyetler arası görüşlerin de değişim gösterebildiği izlenmektedir.

Türk toplumu zamanla, geleneksel evliliklerden uzaklaşırken, modern evliliklere doğru gelişim göstermektedir. Yapılan araştırmalarda da bu eğilimin olduğu görülmektedir (İmamoğlu, 2000: s.45). DPT'nin raporlarına göre yüksek eğitimli, şehir merkezinde yaşayanlar arasında, aileleri tarafından görücü usulü ve benzeri türde evlilik oranlarında düşme olduğu görülmüştür (Ayan, 1997: s.78). İmamoğlu yaptığı araştırmada iyi eğitimli kadınların eşlerini kendileri seçmeyi tercih ettiklerini ve geç yaşlarda evlilik fikrinin yanı sıra, ev geçimi sağlama ve ev içerisinde ortak bir paydada buluşabilmeyi, her türlü durumda paylaşım yapabilmeyi, iki tarafında ailede alınacak kararlara daha çok katılmak istediklerini belirtmiştir. (İmamoğlu, 1993: s.56).

Tüm bu etkenler göz önünde bulundurulduğunda bireysellikten bir diğer bireyle birlikteliğe geçiş sürecinin iki temel de incelenmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır;

- Flört-nişanlılık süreci
- Evlilik süreci

2.2 Evlilik Uyumu

2.2.1 Evliliğin tanımı

Evlilik, toplumsal açıdan bakıldığında içinde bulunduğu toplum tarafından bilinen, kabul edilen, şahitlerin eşliğinde bir kadın ve bir erkeğin onaylanmış birlikteliklerine verilen addır. Evlilik ritüelleri, kültürler arası farklılık gösterse de her toplum için bir birlikteliğin resmiyet kazanmış halini ifade eder. Evlilik, toplumsal açıdan değerlendirildiğinde, devletin hak ve yetkileri çerçevesinde kadın ve erkek bireyi yasal bir bağ ile bir araya getiren, doğacak çocukların toplumda bir yeri olmasına olanak sağlayan kurumsallaşmış bir ilişkiler sistemi olma niteliği taşımaktadır (Bulut, 1990, s. 113).

Türk Hukuk Sistemi içerisinde Aile Hukuku Kapsamına göre ise evlilik, farklı cinsiyete sahip iki bireyin hukuk düzeninin bildirdiği çerçevede süreklilik sağlamak amacıyla bir hayat ortaklığı kurmaları olarak tanımlanmıştır (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 2016).

Tolstoy'a göre ise bir evlilik ancak aşk ile kutsanabilir (Bulut, 1990, s. 115). O yüzden bu çalışmada evliliğin prosedür ve yasal kısmından sonraki uyum aşamaları irdelenmektedir. Bulut'a göre ise; evlilik tüm bu ritüellerin dışında iki insanın hayat ortaklığı ve bu ortaklıktaki anlaşmaları olarak ifade edilmektedir. Evlilik içerisinde sevgi bağının bulunması gereken bir uyum beraberliğidir (Bulut, 1990, s. 116).

2.2.2 Evlilik kavramı

İnsanlar yaşam süreçleri boyunca dönüm noktalarına neden olan önemli kararlar verirler. Bunlar; iş seçimi, eş seçimi ve eğitim kararlarıdır. Evlilik; insanın hayatının yarıdan fazlasını hukuki bir ortaklık da dahil olmak üzere karşı cinsle birleştirme sözü vermesi ve bu sözün bütün yükümlülüklerini üstlenmeyi göze alması durumudur (Bulut, 1990, s. 121).

Uyumsuz evlilikler hayal kırıklıklarına sebep olur. Kötü evlilik iyi evlilik ayrımı ise çoğu kez kişiler arası uyum bazında yapılabilir. İnsanlar net iyi veya

net kötü değildir, iyi iki insanının evliliğinin iyi bir evliliğe işaret ettiği söylenemez. Evlilikte haklı ya da haksız, suçlu ya da suçsuz gibi subjektif değerlendirmeler yapmanın doğru olduğu da söylenemez. Evlilikler ancak, başta yapılan seçimin uyumluluğu temel alınarak iyi olarak değerlendirilebilir (Bulut, 1990, s. 122).

Kişilerin ortalama 30'lu yaşlarında evlendikleri düşünüldüğünde; bireyin 30 yıl boyunca bireysel olarak edindiği kazanımları, inançları ve düşünceleri ile kendisinden tamamen farklı bir 30 sene yaşamış, farklı inançlar, düşünceler ve yaşam tarzına sahip biri ile aynı yaşam alanını paylaşması bazı hayal kırıklıkları ile karşılaşma olasılığını getirebilir. Bu nedenle bireyler yeni tanışmış olma heyecanının etkisi geçer geçmez birbirlerinin gerçek hayatta ki asıl kişiliklerini görmeye başlarlar. Bu noktada ;

- Bencillik – fedakarlık dengesi
- Temizlik alışkanlıkları
- Yeme alışkanlıkları
- Uyku alışkanlıkları
- İnsan ilişkileri

gibi kavramların önemi gün yüzüne çıkmaya başlar (Filsinger, 1984: s.56-65).

2.2.2.1 Evlilik ve eş seçimi konusunda temel yaklaşımlar

Literatürde aileye ilişkin bir çok kuramsal yaklaşım vardır. Bunlardan en çok kullanılanları; yapısal-işlevsel kuram, sembolik etkileşim kuramı, sosyal çatışma kuramı, aile ekolojisi kuramı ve feminist aile kuramı olarak sıralanabilir.

Yapısal İşlevsel Kuram: Bu kuram, aile kavramını toplumun sürekliliği açısından gerekli bir birim olarak değerlendirmektedir. Aile içi ilişkiler, toplumsal sistemlerin aile olgusuna etkisi, uzun süreli toplumsal değişmelerin aile üzerindeki etkileri odaklandığı ana problematiklerdir (Hallaç ve Öz, 2014).

Sembolik Etkileşim Kuramı: Bu kurama göre insan ilişkilerinin temelinde sembolleştirmeler yatmaktadır. İnsan ilişkilerinde dil sisteminin oldukça büyük bir önemi vardır ve dil bir sembolleştirme olarak ele alınmaktadır. Bu

yaklaşımında aile üyelerinin kimlik ve rolleri günlük aile iletişiminden çıkarılabilir (<http://www.mabasar.com>, Erişim Tarihi: 22.09.2018).

Sosyal Çatışma Kuramı: Bu kuramda insan ilişkileri güç ve iktidar çerçevesi içerisinde ele alınır. Aile dinamiklerinin açıklanabilmesi için ailenin bazı çıkarlar çerçevesinde ittifaklar ve gruplaşmalar kurduğu dikkate alınmalıdır. Bireyler ya da gruplar arasındaki çatışma sürecini vurgulayan bu kuram, evlilikte eşler arasında karar verme, şiddet, evlilik sistemi, boşanma gibi konuları ele almaktadır (<http://pauegitimdergi.pau.edu.tr>, Erişim Tarihi: 2.09.2018).

Feminist Aile Kuramı: Feminizm 1970'lerden sonra tüm dünyada giderek hız kazanan bir yaklaşımdır. Bu kuram, kadınların eril tahakkümden ötürü dezavantajlı rollerde olduğunu savunmaktadır. Bu nedenle kadının konumu yine kadınlar tarafından iyileştirilecektir. Feminist yaklaşımın kadın sorununu ele aldığı en ciddi alanlardan birisi de ailedir. Feminist kuramcılar, aileyi bir toplumsal kategori olarak kadın gözüyle incelemiş ve yeni bakış açılarının ortaya çıkmasına katkıda bulunmuşlardır. Bu kuramın en önemli amaçlarından birisi toplumsal değişim içerisinde kadının rollerinin iyileştirilmesidir (<http://www.mabasar.com>, Erişim Tarihi: 22.09.2018).

Aile Ekolojisi Kuramı: Ekoloji kuramı sosyal bilimlerde sistem kuramlarına benzerlik göstermektedir. Temel varsayımı değişimin çevresel koşulların etkileşimi içerisinde geliştiğidir. Bu kuramda aile ve çocuk çevresiyle etkileşim halindedir ve geçirdikleri değişim bu çevresel etmenlerin doğal bir sonucudur (Hallaç ve Öz, 2014).

Evlilik hayatı; bir kadın ve bir erkeğin ortak bir yaşam alanını (bir evi) hukuksal bir izin ile yasaların koruyuculuğunda genelde aşk, sevgi ya da güvenlik ihtiyacı ile paylaşması olarak tanımlanabilir (Filsinger, 1984: s.56-65). Evlilik hayatına geçişin ve evlilik hayatının birbirini izleyen bir takım süreçleri vardır.

2.2.2.2 Bekar bireyler için evlilik hayatına geçiş

Ülkemizde Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte hayatımıza girmiş, Dünyada ise Fransız İhtilal'i ve Aydınlanma ile gündeme girmiş olan bir kavramdır 'özgürlük'.

Özgürlük, aynı zamanda 'bireysellik' kavramının da yapı taşı hatta bir bakıma hammaddesi sayılabilir. Evlenmemiş bir insanın hayatının bir takım kolaylıkları vardır ve evli olmayan bireyler bu kolaylıklara çabuk alışır. Tek başına hızlı karar alabilme ve uygulama özgürlüğü, yalnız yaşıyorsa bir evin içerisinde istediği gibi yaşama özgürlüğü, kendi geçiminden tek başına sorumlu olunması ile ekonomik risk alabilme özgürlüğü gibi unsurlar evli olmayan bir bireyin hayatını keyifli ve dinamik kılan etkenlerdir. Diğer yandan bu avantajların bir takım da bedelleri vardır. Birey yalnız yaşıyorsa bir evin bütün geçiminden kendisi sorumludur. İnsanoğlu doğası gereği sosyaldır bu yüzden yalnız olma, insan psikolojisi açısından olumlu bir seyir olarak nitelendirilmemektedir. İşte bu avantaj ve dezavantajlar dengesi; insanları tekil bir yaşamdan yaşamlarına birini alma ihtiyacı doğrultusunda evliliğe götürmektedir (Cann, 2007: s.34-38). Buradaki kritik nokta ise 'eş seçiminde dikkat edilecek unsurlardır'. Bu noktada bireyleri 3 aşamalı bir süreç izlemelidir;

- Kişi kendisini objektif analiz edebilmeli ve iyi tanınmalıdır.
- Kendisine uygun eşin hangi özelliklere sahip olması gerektiğini ve olmaması gerektiğini objektif olarak doğru değerlendirebilmelidir.
- Bunu yaparken ütopyik değil gerçekçi olmalıdır.

Bu aşamaları tamamlayabilmiş, diğer bir deyişle bir insanla hayatını birleştirebilme kararını mantıkla alabilecek olgunluğa ulaşabilmiş bir birey evlilik eylemine geçiş için temel bazda hazırdır (Fışiloğlu, 2000, s.56).

2.2.2.3 Evlenen bireylerin birbirleriyle uyum süreci

Eşler arası uyum olgusu, aile konusunda yapılmış çalışmalar literatüründe önemli bir yer tutmaktadır. Bu kavram daha çok evlilikten duyulan tatmin, evliliğe yönelik mutluluk ve evliliğin başarısı ile ilişkilendirilmiştir. Uyum iki iyi insanın veya iki birbirine benzeyen insanın veya iki zıt insanın bir araya gelmesinden daha çok birbirine uygun iki insanın bir araya gelerek birlikte yaşama uyumu olarak işlenmiştir (Fışiloğlu, 2001: s.69). Fışiloğlu (2001) evliliğin nitelik açısından çok boyutlu bir kavram olduğunu ve evlilikte deneyimlenen mutluluğun, evlilikten duyulan tatmin ve eşlerin birbiri ile uyumu olarak kavramsallaştırıldığını belirtmektedir. Spainer'ın (1976: 12) tanımına göre ise, eşler arası uyum, günlük yaşantıda eşlerin değişen koşullara beraber

uyum sağlaması şeklinde tanımlamaktadır. Kısacası, eşler arası uyum bir bakıma tekil yaşamdan evliliğe geçişte iki kişi arasında yakalanabilen ortak harmonidir.

Evlilikte uyumsuzluk daha en başında kendini belli etmekte bu nedenle, hafif çatışmalar denilen kũçük geçimsizlikler göz ardı edilmemelidir. Bu durum, fiziksel şiddete uzanarak somut bir sonuç gösterebileceği gibi psikolojik şiddet halini alarak daha sinsi ve yıpratıcı başka bir boyutta da uzun yıllar seyredebilir (Grych ve Fincham, 1990, s.49).

Evlilikle bağlantılı önemli bir diğer kavram da evliliğin yapılma biçimidir. Evliliğin yapılma biçimi, bireylere ve kũltürlere göre farklılık göstermektedir. Evlenme biçiminden anlaşılan evlenecek kişilerin evlenme kararı alırken etkisinde kaldıkları çevresel koşullar ve insanlarla birlikte evlilik kararı sırasındaki sosyo-ekonomik durumlarını ifade etmektedir. Batı toplumlarında bireyselliğin ön planda olmasıyla beraber; evlilikte aşkı, yakınlığı ve eşitliği temsil eden bireylerin özgür iradeleriyle seçim yaptıkları anlaşılarak evlenme yaygın olan evlilik biçimidir (Hortaçsu, 1999, s.28). Türkiye gibi batı toplumlarına kıyasla geleneksel olan toplumlarda ise, anlaşılarak evlenen birey örnekleri de her geçen gün artmasına rağmen geleneksel evlilik oranları da hala yüksektir. Bununla beraber Batı toplumlarında sık görũlmeyen, eşlerin bireylerin aileleri tarafından seçildiği görũcũ usulũ ve kan bağı olan kişilerle yapılan akraba evliliği gibi evlilik biçimleri de devam etmektedir (Fox, 1975: s.89).

Geleneksel evlilik modellerinde kadınlar için ev içi ve çocuk bakımı gibi göreceli olarak net tanımlanmış geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri söz konusu olup, kadınlar bu evlilik biçiminde eşlerine daha çeşitli konularda bağımlı görũlmektedir. Kadına yüklenen bu misyon kadın benliğini bastırıcı ve onu bir role koyucu niteliktedir. Erkek ise çoğunlukla çalışmakta ve evin geçimini sağlama rolünü sürdürmekte ve erkeğe yüklenen bu misyonda erkeği yine belli rollere mahkum etmektedir. Geleneksel olmayan evlilik modellerinde ise kadınların ekonomik özgürlüğü ve bazı görece farklılıklar sebebiyle, eşler arasında gücü paylaşma ve ihtiyaçlara karar verme gibi konularda belirsizlikler ve çatışma yaşanmaktadır. Görev paylaşımı keskin çizgileri olmayan roller içerisinde çiftlerin birbirlerinden beklentilerindeki farklar ve bu beklentileri

açık bir iletişimle ifade etmemiş olmalarından kaynaklı hayal kırıklıkları sık görülebilmektedir. Öte yandan benlik kavramının daha korunabildiği koşullar kılan bu tür evlilikler ilk zamanlarındaki paylaşım ve denge sorununu aştıklarında çok daha besleyici bir hal alabilmektedir. Geleneksel olmayan evlilik modellerinde, eşler yeni roller benimseyebileceği için yaşanan çatışmanın uygun bir açıdan değerlendirilmesi ile evlilik doyumu görülebilmektedir. İletişim, esneklik, eşler arası bağlılık sayesinde çatışma durumları ile başa çıkabilmenin, evliliğin niteliğini arttırabildiği öne sürülmektedir (Rhoden, 2003, s.59).

2.2.2.4 Evlilikte karşılaşılan genel problemler

Evlilikte uyumun bozulmasına yol açan bir takım faktörler vardır. Bunlar, evlenme yaşı, düşük sosyo-ekonomik düzey evlenmeden önceki süreçte (flört aşamasında) çiftlerin uyumlu olmasına rağmen bir arada yaşamaya başladıkları zaman keşfettikleri uyumsuzluklar, çocuk yapma konusunda beklentilerinin paralellik göstermemesi ve çocuk sayısı olarak belirtilmektedir (Douglass, 1995, s.37). Bradbury, Finchanı ve Beach (2000), evlilik uyumunun yapısı ve belirleyicilerini inceledikleri makalelerinde, 1990'lar boyunca yapılan çalışmaları gözden geçirmişler ve sonuçta evlilik uyumu ve çatışması üzerinde etkisi olduğunu düşündükleri faktörler olarak;

- Evlilik süresi,
- Çocuk sayısı,
- Ailenin ekonomik durumu
- Evliliğin işlevi

unsurlarını sıralamışlardır (Bradbury, Finchanı ve Beach, 2000: s.36). Kısacası, bireyler arası uyum dışında bir evliliğin dışardan aldığı etkiler ve evliliğin dengesini belirleyen faktörler bu dört unsur açısından incelenebilir. Benzer şekilde South ve Lloyd 'da (1995),

- Cinsiyet,
- Çocuk sayısı,

- Evlenme biçimi
- Eğitim

gibi faktörlerin evliliği etkilediğine dikkat çekmişlerdir (South ve Lloyd, 1995: s.38) Türkiye bazında bakıldığında, evlilik olgusunda 3 önemli kritik sorunun temel rol oynadığı görülmektedir;

- Toplumun hangi kesimleri görücü usulü, hangi kesimleri aşk evliliklerini seçmekte?
- Evlilik davranışları üzerinde, evlilik biçiminin etkisi nedir?
- Eşlerini kendi seçen evliliklerde başarı oranı ne durumdadır?

Bu sorulara bağlı bir diğer kritik nokta ise devam eden görücü usulü evliliklerin uyumdan mı yoksa geleneksel bir takım çekinceler yüzünden mi devam etmekte olduğudur (Fıfıloğlu, 2001).

2.2.2.5 Uyumlu evliliklerin ortak özellikleri

Evlilikte uyum kavramının geleneksel evliliklerden çok anlaşarak ve severek gerçekleştirilen evliliklerde daha fazla olduğu yapılan bir çok araştırma ile de desteklenmektedir. Ancak, geleneksel evliliklerde de uyumsuzluğa rağmen devamlılıklar görülebildiği için ayrılık oranlarına bakarak geleneksel evliliklerin uyum oranını doğru ölçmek her zaman mümkün görünmemektedir. Yani geleneksel evliliklerde boşanma oranının düşük olması evliliğin her zaman uyumlu olduğunu göstermemektedir.

Hortaçsu (1999), evliliklerinin ilk yıllarında 130 çift ile yaptığı çalışmasında görüştüğü deneklerin beşte birinin görücü usulü, geri kalanının ise kendi tercihlerine dayalı evlilikler olduğunu saptamıştır. Görücü usulü evliliklerde daha erken ebeveyn olma oranının yüksek olduğu, evle ilgili kararlarda kadının daha fazla karar gücünün bulunduğu ev yönetiminin genellikle kadının tekelinde olduğu ve kadının kendi ailesiyle bağlarını devam ettirmeye daha eğilimli olduğunu saptamıştır (Hortaçsu, 1990: s.82). Türkiye'deki evliliklerin yarısının

görücü usulü olduğunu varsaymakla birlikte kentli ve eğitimli bireylerde görücü usulü evlilikler ile ilgili oranın daha farklı olduğu saptanmıştır (Bulut; 1990: s.74). Aile tarafından desteklenen evliliklerde daha çok çocuk dünyaya getirildiği görülmektedir. Bununla birlikte bu evlilik biçimini gerçekleştiren bireylerin çoğunluğunun düşük eğitim düzeyine sahip, birbirleri arasında daha düşük duygusal bağlılık barındıran bireyler olduğu görülmüştür. Yine bu evliliklerde evli bireylerin kendi aileleriyle daha çok iç içe olması hatta aile büyükleriyle aynı evde yaşadıkları da gözlemlenmiştir (Hortaçsu 2007: s.90). Hortaçsu (2017) tarafından düzenlenen başka bir çalışmada, kendi istekleri ile ilişki yürüten bireyler arasında, ilişkisi aileleri tarafından yönlendirilen bireylere kıyasla daha çok duygusal yakınlık yaşadıkları ve çatışmanın daha az görüldüğü ortaya çıkmıştır.

Uyumlu evliliklere bakıldığında ortak özelliğin 'ben' olgusu yerine 'biz' olgusu olduğu görülmüştür. Bu yüzden evlilik kararını kendileri almış bireylerin bu kararın sorumluluklarını alma oranları da daha yüksek olarak ortaya çıkmaktadır (Hortaçsu, 2017: s.114).

2.2.3 Evli bireylerin evlilik uyumu

Wilson ve McLauhin, evliliğin ilk yıllarındaki sorunların daha çok sosyal faktörlerden kaynaklandığını (demografik ve beşeri), ilerleyen yıllarda oluşan kopmaların ise yıpranma payı ve psikolojik etmenlerden kaynaklandığını ifade eder (Wilson ve McLaughin 2002: s.118).

Evli çiftler, yaşamları boyunca karşılaştıkları stresli ve farklı olaylara uyum sağlamak zorundadır. Çiftlerin evliliğe uyum sağlama gücü, yaşadıkları stresin düzeyine ve her bir eşin evliliğe tahammül gücüne bağlıdır. Çiftlerin uyum süreçlerinde zamanla elde ettikleri deneyimler, sonunda evliliklerine sağlamlık kazandıran, evlilik algılarını etkiler (Karney ve Bradbury 1995: s.73).

Evlilik sürecinde ev dışında çalışan kadınlar, hem işin hem de ailenin taleplerini yerine getirme konusunda zorlanmaktadır. İş ve aile arasında bir denge kurma mücadelesi bireyi etkilemektedir. Bu durum da evlilik uyumuna doğrudan yansımaktadır (Yeşilyaprak, 2005: s.135).

Evlilik uyumuyla ilgili bir diğer değişkenin de eşlerin sahip olduğu iletişim becerileri olduğu söylenebilir. İletişim becerileriyle evlilikler uyumlu ya da

uyumsuz olabilmekte ve bu durum da evliliğin doyum ve mutluluk düzeyini etkilemektedir (Yalçın, 2014: s.156). Empatik olmak da uyum açısından önemli faktörlerden biridir. Empati, kısaca kendini bir başkasının yerine koyabilme becerisi olarak tanımlanabilir. Evliliklerinde sorun yaşayan çiftlerin empatik davranabilme yetilerinin oldukça düşük olduğu yapılan bir çok çalışmada vurgulanmıştır (Tutarel Kışlak 2002: s.58).

Araştırma çeşitliliklerine göre bazı araştırmacılar birbirine benzeyen insanlar arasında uyumluluk olduğunu iddia ederken, Yalçın'a göre uyumlu evliliklerde sadece karakter uyumu değil, fiziksel uyum ve benzerliklerin olduğu da saptanmıştır (Yalçın, 2014: s.83). Bazı araştırmacılar ise tersini savunmaktadır. Örneğin McLauhin'e göre farklılıklar da insanları bir araya getirebilmektedir (McLauhin, 2002: s.34). Benlik algısı boyutunda bakıldığında ise benlik algısı yüksek ve aynı zamanda benlik algısı bakımından birbirlerine benzeyen bireylerin birbirleriyle uyumunun daha zor olmasına karşın; benlik algısı düşük bireylerde de uyumluluğun zor yakalandığı söylenebilir. Benlik algısı noktasında birbirlerini farklılıklarla tamamlayan çiftlerin ise daha uyumlu oldukları görülmüştür (Tutarel Kışlak 2002: s.58).

2.2.3.1 Kadın ve erkek arasındaki benlik algısı farklılıklarının evlilik uyumundaki yansımaları

Kadın ve erkek arasındaki benlik algısı farklılıklarının evlilik uyumundaki etkileri her iki taraf için de farklı sonuçlar doğurmaktadır.

Erkek ve kadın dünyaya geldiğinden itibaren bazı psikolojik ve fizyolojik farklar ile dünyaya gözlerini açar. Bu farklar bazı kültürlerde inanç ve uygulamalara kadar etki ederek büyük ayrımlara neden olabilmektedir. Toplumlardaki normlar erkeğin ve kadının nasıl davranması gerektiğini, cinsiyete dayalı roller ve görevleri belirlerler (Atkinson ve ark 2012, s.71).

Gereksinimleri, tercihleri, güduları ve kişilikleri göz önüne alındığında, erkeklerin ve kadınların temelde farklı oldukları doğrudur. Bu farklılıklar genellikle biyolojiktir ve yaradılışa özgüdür. Bu farklılıkları doğal farklılıklar olarak görüp anlamak ise onları yok saymaktan daha iyidir (Wilson ve McLaughlin 2002, s.45).

Hiçbir bireyin biyolojik olarak cinsiyetini seçme şansı yoktur. Ancak doğum sonrasında bireyin toplumsallaşma sürecinde kadın ve erkeğe çeşitli faktörlere bağlı olarak kadınlık ve erkeklik rol ve sorumlulukları yüklenmektedir. Bu yönüyle kadın ya da erkek olmak, biyolojik bir olgu olmanın ötesinde toplumsallaşma sürecinin bir parçası olarak öğretilmektedir. Öğrenilen ya da öğretilen cinsiyet kalıpları ise kadın ve erkek arasındaki ayrımın temel kaynağını oluşturmaktadır (Öztürk 2015, s.38).

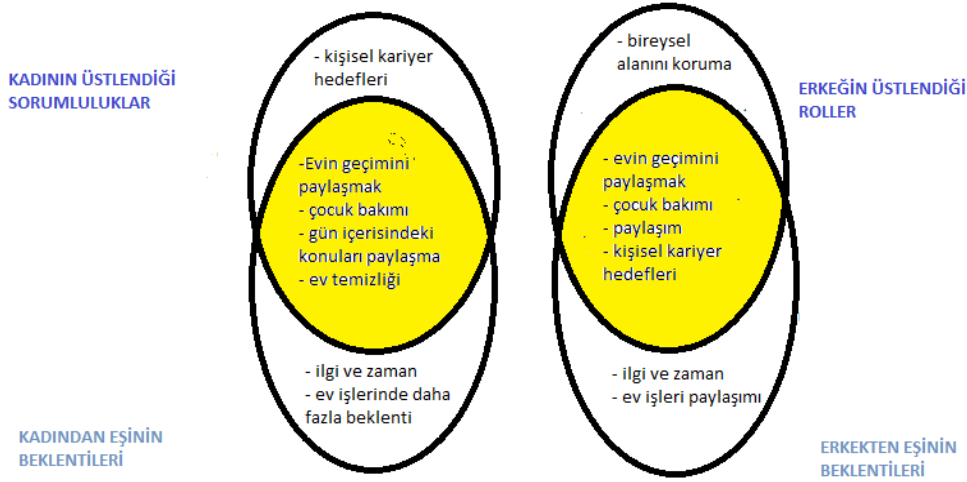
İşte bütün bu farklar benlik algısında cinsiyetten kaynaklanan farkları açığa çıkartır. Bunlar da evlilik uyumu kavramı içerisinde; benlik algısında cinsiyetten kaynaklanan farkların karşı cinsler tarafından algılanmada güçlük çekilme sorunu olarak ortaya çıkabilir.

2.2.3.2 Kadın ve erkeklerin evlilikten beklentileri arasındaki farklar

Geleneksel veya modern olarak evlilik çeşitlerine bakıldığında eşlerin birbirlerine bazı misyonlar yüklemekte oldukları gözlemlenmektedir. Bireylerin yüklendiği sorumluluklar ile eşlerinin beklentileri arasında ortak unsurlara rastlanmakla birlikte farklılıklar da bulunmaktadır. Evlilikte uyumsuzluğa neden olan–temel problematiklerden bir tanesi de ‘’beklentiler ve üstlenilen roller arasında farklılıklar olması’’dır (Akar, H, 2005: s.49). Aşağıdaki şemada kadın ve erkek açısından ayrı ayrı yüklendikleri sorumluluklar ile eşlerinin beklentileri küme halinde gösterilmiş, beklenti ve sorumlulukların kesişimi sarı ile işaretlenmiştir. Böylelikle kesişim kümesi ne kadar fazla ise uyum o kadar çok anlamı taşımaktadır.

Şekil 2.1: Geleneksel Evliliklerde Beklentiler ve Üstlenilen Roller

Şekil 2.2: Modern Evliliklerde Beklentiler ve Üstlenilen Roller

Yukarıdaki şemalarda da izlendiği üzere, modern evliliklerin beklenti-sorumluluk kesişimleri daha fazla olup uyumlu birliktelik olasılığı da yüksektir (Addis J. ve Bernard, M. E. 2002 s.120).

Toplumda erkeklige ait roller erkeklerin baskın, güçlü, saldırgan olmaları ve kadınları kontrol etmeleri gerektiği şeklinde beklentiler içermektedir. Geleneksel maskülen tanımlamalara göre “gerçek erkek” tanımlamasında erkekler kadınları zihin ve duygulara göre değil fiziksel özelliklerine göre değerlendirmekte, uyumsuz iletişim ve ilişkilere nadiren ilgi duymakta ve yaşamın birçok boyutunda ve çalışma hayatında kadınları erkeklere eşit kabul etmemektedir. Dolayısıyla geleneksel erkek rolü erkeklerin kadınları

küçümsemesini, onlara karşı kaba olmalarını ve kadınlarla eşitlikçi ilişkileri reddetmelerini teşvik etmektedir (Santrock 2014: s.61).

Kadın ve erkek cinsiyet gruplarının rol ve sorumluluklarına ilişkin tutum ve davranışların oluşumu da toplumsallaşma sürecinin etkisi altında gerçekleşmektedir. Yani farklılıklarda bu süreçlerin etkisi göz ardı edilmemelidir. Kadın ve erkeğe yüklenen rol ve sorumluluklar, iki cinsiyet grubu arasında eşitsizliklerin (Öztürk 2015: s.13) ve tutum farklılıklarının ortaya çıkmasına neden olmaktaysa da özetle bu beklenti farkları anlaşarak çözülebilecek ve dengelenebilecek olgulardır.

2.2.4 Evli bireylerdeki benlik algısı

Bireylerin evlilik öncesi yaşamlarından getirdikleri bireysellik ve benlik algıları, evlilikte benlik noktasında uzlaşabildikleri noktada anlaşmayı getirmektedir. Evlilikte benlik algısının evlilik açısından değerlendirilmesi üç başlığı kapsamaktadır; evlilik içerisindeki benlik uzlaşımı (benliliğin evlilik içerisinde konumlandırılması), zarar-yararları ve bunun sınırlarının incelenmesidir. Yani evli bireyler benlik algılarını ezmek yerine törpüleyerek orta noktada bir uzlaşma söz konusu olmaktadır.

2.2.4.1 Benlik algısının evlilik içerisinde konumlandırılması

Bireysel özelliklerin en keskin sınırları ile korunmaya çalışıldığı evliliğin ilk yılları, bireylerin keskin köşelerinin en fazla ne kadar yontulabileceğine dair en doğru oranları veren senelerdir. Bu süreçleri makul şartlar içerisinde en fazla değişime açık olabildikleri süreç olarak da isimlendirebiliriz.

Özetle benlik algısının konumlandırılmasında cinsiyet bazında kişisel çerçevesini belirtirsek;

Erkeksi cinsiyet rolü: Saldırganlık, bağımsız olma, hak savunma, liderlik, kontrol, başarılı olmak, atletik olmak, kendine güven, hırs, yüksek öz saygı olarak ifade edilmektedir (Curun 2006: s.59) ise bunlara ek olarak bağımsızlık ve baskınlığı erkeksi özellikler olarak nitelendirmiştir. Bunlara ek olarak erkeksi cinsiyet benliğinde özgürlük, gücü eline alma, bekarlıktan getirdiği hayatı mümkün olan maksimum oranda devam ettirebilme gayesi, erkeklik dürtülerini evlendikten sonrada devam ettirme, çapkınlık eğilimleri,

arkadaşlarıyla geçirdiği bekar hayatını devam ettirme ihtiyacı, kariyer ve eğitim hedeflerinden ödün vermeme eğilimi gibi özellikler de belirtilebilir (Amao-Kehinde, A. O. 1999, s.37).

Kadınınsı cinsiyet rolü: Başarılı bir bireyselleşme döneminden geçmeyen kadın kendi gereksinimlerini diğerlerinin gereksinimlerinden ayırt etmekte güçlük yaşar ve bulanık ego sınırları içinde kalır (Zara ve Özdemir 2013, s.36). Bu durumun bir neticesi olarak kadın, şefkatli olma, duygusal olma, hassas olma, sevmek, duyarlı olma, bağlı olma, saf olma, utangaç olma gibi niteliklerle karakterize edilmiştir (Curun, 2006: s.60) da bu paralelde kadınınsı cinsiyet rollerini anlayış, hassasiyet, duygusallık bağımlılık özellikleriyle açıklamaktadır. Devam eden başka bir pencereden kadın cinsiyet benliğinde aile ilişkilerini evlendikten sonra da aynı şekilde devam ettirebilme içgüdü, kariyer ve eğitim hedefleri konusunda net bir duruş sergileme, özgürlük haklarının ihlaline izin vermeme, kıskançlık saygısızlığını kabul etmeme gibi özellikler de bulunabilmektedir (Amao-Kehinde, A. O. 1999: s.47).

Benlik algısının kadın ve erkek açısından farklı konumlandırılması cinsiyet rollerini belirleme ihtiyacı getirmiştir. Bu Cinsiyet roller benlik algıları arasındaki temel farkları oluşturabilmektedir. Bunun sonucunda kişilerin benlik algıları o evlilik içerisinde cenneti de cehennemi de yaratabilmektedir.

2.2.4.2 Benlik algısının uyumlu bir evlilikteki yarar-zarar sınırları

Benlik algısının olması gereken sınırları içerisinde olduğu kabul edilirse;

- Yüksek özgüvenli bireylerden güvene doygun ilişkiler çıkar.
- Benlik algısı gelişmiş kişiler eşlerinin bireysel sınırlarına saygı duyarlar.
- Saygı bulunan ilişkiler daha sürdürülebilir ve uzun ömürlüdür.
- Benlik algısının çiftler arasında dengede oluşu çiftler arasında ekstra bir bağ ve iletişim yaratır.

Öte yandan benlik algısının çiftler arasında dengesiz olduğu durumlarda ise;

- Taraflardan düşük benlik algısına sahip olan kısıtlayıcı bir rol üstlenir.
- Saygısızlık ve bunun davranışsal tepkileri gözlemlenmeye başlar.
- Bireyler arasında iletişim kopukluğu oluşur.

- Bireyler arası iticilik gözlemlenir (Çelik, M. 2006: s.151).

3. YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Çalışma; evli bireylerin, evliliklerinin devamında temel bir unsur olduğu düşünülen benlik algısının evlilik uyumu üzerindeki etkisinin anlaşılması amacıyla, ilişkisel tarama modeli çerçevesinde planlanmıştır. İlişkisel tarama modeli, ikiden fazla değişken arasında eş zamanlı değişimin varlığını veya bu değişimin gücünü saptamayı amaçlayan bir araştırma modelidir. Bu modelde aralarında ilişki aranan değişkenler, ilişkisel bir çözümlmeye olanak verecek veri çiftleri şeklinde sembolleştirilir (Karasar, 2016).

Bu araştırmanın modeli Şekil 3'te verilmiştir.

Şekil 3.1: Araştırmanın Modeli

3.2 Evren Ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini İstanbul ilinde yaşamakta olan evli bireyler oluşturmaktadır. Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004) tarafından hazırlanan örneklem büyüklüğü standartlarına göre $p=0.5$ ve $q=0.5$ olasılıklarında, 0.05 örnekleme hatasıyla $\alpha=0.05$ güven aralığında 1000000-100000000 aralığında en az 383 kişilik bir örneklem ile çalışılması gerekmektedir. Araştırmanın örnekleme amaçlı örnekleme yöntemlerinden, kolayda örnekleme yolu ile seçilmiştir. Bu tekniğe göre araştırmacı çalışması için gerekli olan hacimdeki örnekleme sağlamak için en kolay ulaşılabilir olan uygun profildeki denekler ile görüşerek veri toplar (Gürbüz ve Şahin, 2015). Araştırma alanı süresince 432 bireyden anket toplanmıştır. Katılımcıların ölçekte doldurmadığı kısım olmadığı için, veriler normal dağılıma uygunluk standartlarına göre incelenirken aykırı gözlem

olarak bulunan anketlerin araştırma örneklemeden çıkarılmasına karar verilmiştir. Sonuç olarak, araştırma verilerinin analizine 400 katılımcıya ait anket verisi dahil edilmiştir. Araştırmanın örnekleme 300 kadın ve 100 erkek evli bireyden oluşmaktadır. Bireylerin çoğunluğu lisans ve lisansüstü eğitim durumuna sahiptir. Veriler İstanbul ili Beylikdüzü ilçesinde faaliyet gösteren bir pilates stüdyosuna gelen kadın ve erkek bireyler ile onların yakınlarına ulaşılarak toplanmıştır. Her bir bireyin ölçekleri yanıtlanması 5 dakikalık bir süre almış olup, verilerin tamamının toplanması iki haftalık bir zaman diliminde gerçekleşmiştir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada uygulanan anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmacı tarafından katılımcılara yönelik bilgilerin belirlenmesi amacıyla oluşturulan demografik sorular bulunmaktadır. Anketin ikinci bölümünde katılımcıların evlilik uyumlarını ölçmek amacıyla düzenlenen Evlilik Uyumu Ölçeği bulunmaktadır. Üçüncü bölümde ise katılımcıların benlik algılarını ölçmek amacıyla düzenlenen Sosyal Karşılaştırma Ölçeği bulunmaktadır.

3.3.1 Evlilik uyumu ölçeği

Araştırmada kullanılan ölçek, Locke ve Wallace (1959) tarafından geliştirilmiş olup Tutarel ve Kışlak (1999) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek evlilik niteliğini ölçmekte olup 15 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin yapı geçerliğinde, ölçeğin orijinali ile aynı faktör yapısı elde edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlık (Cronbach Alpha) katsayısı .84 'tür. Ölçek tek boyutludur. Ölçeğin orijinalinin iç tutarlık güvenilirliği ise .90'dır. Ölçeğin iki yarım test güvenilirliği $r = .84$ ve tekrar test güvenilirliği için elde edilen korelasyon katsayısı .57'dir.

3.3.2 Sosyal karşılaştırma ölçeği

Kişinin, başkaları ile karşılaştırıldığında çeşitli boyutlarıyla kendisini nasıl gördüğüne ilişkin algılarını ölçmekte olan bu ölçek, Şahin ve Şahin (1993) tarafından Türkçe 'ye uyarlanmıştır., iki kutuplu ve 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin 'Cronbach Alfa Katsayısı' .79 olarak bulunmuştur. Ölçekten en düşük 18 puan alınırken, en yüksek 108 puan alınmaktadır. Ölçekten alınan puanların

yüksek olması, olumlu benlik algısına, düşük olması ise olumsuz benlik algısına işaret etmektedir (Savaşır ve Şahin, 1997). Ölçeğin alt boyutları için başka araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalarda sağlıklı sonuçlar alınmadığı için literatürde ölçek tek boyutlu olarak kullanılmaktadır.

3.4 Verilerin Analizi

Veriler online anket formu kullanılarak yüz yüze tablet eşliğinde ve mail yoluyla toplandığı için MS Office Excel ortamına otomatik olarak aktarılmıştır. Excel ortamında veriler kodlanmış ve frekansları incelenerek eksik yada boş anket olup olmadığı kontrol edilmiştir. Daha sonra SPSS 22 paket programına aktarılan veriler gerekli görülen istatistiksel çözümlere tabi tutulmuştur. Verilerin çözümlenmesi aşamasında öncelikli olarak kullanılan ölçeklerin bu araştırmanın örneklemini ile yeterince iç tutarlılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla güvenilirlik analizi yapılmıştır.

Çizelge 3.1: Güvenilirlik Analizi Bulguları

	Cronbach's Alpha	N
Evlilik Uyumu Ölçeği	.822	15
Sosyal Karşılaştırma Ölçeği	.909	18

Tablo'da yer alan bilgilere göre ölçeklerin iç tutarlılık düzeyinin yüksek güvenilirlikte olduğu belirlenmiştir ($\alpha > .80$).

Verilerin çözümlenmesi aşamasında ikinci olarak iç tutarlılığı ortaya konmuş olan ölçeklerin puanları hesaplandıktan sonra değişkenlerin normal dağılıma uygunlukları test edilmiştir.

Çizelge 3.2: Çarpıklık ve Basıklık İstatistikleri ile Normalliğin İncelenmesi

	Skewness		Kurtosis	
	İstatistik	SH	İstatistik	SH
Evlilik Uyumu	-.533	.122	.001	.243
Benlik Algısı	-.514	.122	-.329	.243

Tablo'da verilerin normalliğinin betimsel olarak incelenmesine ilişkin hesaplanan Skewness ve Kurtosis yani çarpıklık ve basıklık istatistikleri bulunmaktadır. Çarpıklık ve basıklık istatistikleri incelendiğinde ise tüm değişkenlerin değerlerinin -1 ve +1 aralığında olduğu ve buna göre normal dağılım gösterdikleri belirlenmiştir. Bu noktada verilerin çözümlenmesinde parametrik analiz tekniklerinin kullanılmasına karar verilmiştir. Araştırmada evlilik uyumu ve benlik algısının demografik değişkenlere göre farklılaşp

farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Bağımsız Örnekler T-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Tek Yönlü Varyans Analizi sonucunda ortaya konan anlamlı farklılık durumlarında homojenliğe göre belirlenen Post Hoc testleri uygulanmıştır. Evlilik uyumu ile benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi için Pearson Korelasyon Analizi kullanılarak veriler analiz edilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmaya katılan evli bireylere ait kişisel bilgilerin frekans ve yüzde dağılımları aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.1: Demografik Bilgilerin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		n	%
Cinsiyet	Kadın	300	75.0
	Erkek	100	25.0
Yaş	21-25 Yaş	65	16.3
	26-30 Yaş	186	46.5
	31-35 Yaş	78	19.5
	36 Yaş ve Üzeri	71	17.8
Eğitim Düzeyi	Lise	53	13.3
	Lisans	171	42.8
	Yüksek Lisans-Doktora	176	44.0
Hane Aylık Gelir Düzeyi	1501-3000 TL	56	14.0
	3001-4500 TL	88	22.0
	4501-6000 TL	80	20.0
Çalışma Durumu	6001 TL ve üzeri	176	44.0
	Çalışıyor	282	70.5
	Çalışmıyor	118	29.5
Evlilik Süresi	1 Yıl ve Altı	135	33.8
	2-3 Yıl	106	26.5
	4-5 Yıl	45	11.3
Evlilik Türü	6 Yıl ve Üzeri	114	28.5
	Aşk Evliliği	349	87.3
	Mantık Evliliği	51	12.8
Evliliği Yapma Biçimi	Görücü Usulü	40	10.0
	Diğer	360	90.0
Çocuk Sahibi Olma Durumu	Evet	184	46.0
	Hayır	216	54.0
Anne-Babanın Medeni Durumu	Evli	342	85.5
	En az biri vefat etmiş	58	14.5
Toplam		400	100.0

Araştırmaya katılan evli bireylerin %75.0'i (n=300) kadın ve %25.0'i (n=100) erkektir. Katılımcıların %16.3'i (n=65) 21-25 yaş, %46.5'i (n=186) 26-30 yaş, %19.5'i (n=78) 31-35 yaş ve %17.8'i (n=71) 36 yaş ve üzeri bireylerdir.

Katılımcıların %13.3'i (n=53) lise, %42.8'i (n=171) lisans ve %44.0'i (n=176) yüksek lisans-doktora mezunudur. Katılımcıların %14.0'i (n=56) 1501-3000 TL, %22.0'i (n=88) 3001-4500 TL, %20.0'i (n=80) 4501-6000 TL ve %44.0'i (n=176) 6001 TL ve üzeri aylık ortalama gelire sahiptir. Araştırmaya katılan evli bireylerin %70.5'i (n=282) çalıştığını ve %29.5'i (n=118) çalışmadığını belirtmiştir. Katılımcıların %33.8'i (n=135) 1 yıl ve altı, %26.5'i (n=106) 2-3 yıl, %11.3'i (n=45) 4-5 yıl ve %28.5'i (n=114) 6 yıl ve üzeri süredir evli olduğunu ifade etmiştir.

Evli bireylerin %87.3'i (n=349) aşk evliliği ve %12.8'i (n=51) mantık evliliği yaptığını ifade etmiştir. Araştırmaya katılan evli bireylerin %10.0'i (n=40) görücü usulü ve %90.0'i (n=360) diğer yollar ile eşiyile tanıştığını ifade etmiştir.

Araştırma kapsamı içinde yer alan evli bireylerin %46.0'i (n=184) çocuk sahibi olduğunu ve %54.0'i (n=216) olmadığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan evli bireylerin %85.5'i (n=342) anne babasının hala evli olduğunu ve %14.5'i (n=58) anne babasından en az birinin vefat etmiş olduğunu ifade etmiştir.

4.1 Evlilik Uyumu İle Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Araştırmanın bu bölümünde evlilik uyumu ve benlik algısı arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığını anlamak-belirlemek amacıyla uygulanan Pearson Korelasyon Katsayısı sonuçları verilmiştir.

Çizelge 4.2: Yaş, Evlilik Süresi, Evlilik Uyumu ve Benlik Algısı Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Katsayısı Sonuçları

	$\bar{x}$	ss	1.	2.	3.	4.
1. Yaş	30.40	5.89	1			
2. Evlilik Süresi	4.77	5.54	.82**	1		
3. Evlilik Uyumu	45.75	6.99	-.24**	-.25**	1	
4. Benlik Algısı	85.65	14.30	-.11*	-.10	.58**	1

** $p < .001$, * $p < .05$

Tablo 'da yer alan bilgilere göre, evli bireylerde;

Yaş ile evlilik süresi ($r_{(398)} = .82$, $p < .001$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Buna göre yaş ilerledikçe evlilik süresi de artmaktadır.

Yaş ile evlilik uyumu ($r_{(398)} = -.24, p < .001$) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Buna göre yaş ilerledikçe evlilik uyumu kısmen azalmaktadır.

Yaş ile benlik algısı ($r_{(398)} = -.11, p < .05$) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Buna göre yaş ilerledikçe benlik algısı kısmen azalmaktadır.

Evlilik süresi ile evlilik uyumu ($r_{(398)} = -.25, p < .001$) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Buna göre evlilik süresi uzadıkça evlilik uyumu kısmen azalmaktadır.

Evlilik süresi ile benlik algısı ($r_{(398)} = -.10, p > .05$) arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir.

Evlilik uyumu ile benlik algısı ($r_{(398)} = .58, p < .001$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Buna göre benlik algısı olumlu yönde arttıkça evlilik uyumu artmaktadır.

4.2 Evlilik Uyumunun Demografik Bilgilere Göre İncelenmesi

Çizelge 4.3: Evlilik Uyumunun Cinsiyet Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi

		n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Evlilik Uyumu	Kadın	300	45.67	7.15	-.413	398	.680
	Erkek	100	46.00	6.52			

Tablo 'da yer alan bilgilere göre, evli bireylerde evlilik uyumunun cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(398)} = -.413, p > .05$).

Çizelge 4.4: Evlilik Uyumunun Yaş Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

		n	$\bar{x}$	ss	F	sd ₁₋₂	p	LSD
Evlilik Uyumu	1. 21-25 Yaş	65	48.42	6.93	8.671	3.396	.000	1>3
	2. 26-30 Yaş	186	46.47	6.59				1>4
	3. 31-35 Yaş	78	43.88	7.04				2>3
	4. 36 Yaş ve Üzeri	71	43.46	6.93				2>4

Tablo 'da yer alan bilgilere göre, evli bireylerde evlilik uyumunun yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(3,396)} = 8.671$,

$p < .001$). Anlamli farklilikin kaynaginın tespit edilmesi amacıyla yapilan incelemede, 21-30 yas arasindaki bireylerin, evlilik uyumunun duzeylerinin 31 yas ve uzeri bireylere kiyasla daha yuksek olduğu gorulmüştür.

Çizelge 4.5: Evlilik Uyumunun Eğitim Düzeyi Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

		n	$\bar{x}$	ss	F	sd ₁₋₂	p
Evlilik Uyumunu	1. Lise	53	45.72	7.38	.199	2.397	.819
	2. Lisans	171	45.51	6.84			
	3. Yüksek Lisans-Doktora	176	45.99	7.04			

Tablo'da yer alan bilgilere göre, evli bireylerde evlilik uyumunun eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(2.397)} = .199, p > .05$).

Çizelge 4.6: Evlilik Uyumunun Hane Aylık Gelir Düzeyi Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

		n	$\bar{x}$	ss	F	sd ₁₋₂	p	LSD
Evlilik Uyumunu	1. 1501-3000 TL	56	44.73	6.57	3.837	3.396	.010	4>1 4>3
	2. 3001-4500 TL	88	46.36	6.88				
	3. 4501-6000 TL	80	43.78	7.90				
	4. 6001 TL ve Üzeri	176	46.66	6.55				

Tablo 'da yer alan bilgilere göre, evli bireylerde evlilik uyumunun hane aylık gelir düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(3.396)} = 3.837, p < .01$). Anlamli farklilikin kaynaginın tespit edilmesi amacıyla yapilan incelemede, aylık geliri 6001 TL ve uzeri olan bireylerin, evlilik uyumunun 1501-3000 TL olan bireylere kiyasla daha yuksek olduğu gorulmüştür.

Çizelge 4.7: Evlilik Uyumunun Çalışma Durumu Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi

		n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Evlilik Uyumunu	Çalışıyor	282	45.76	6.80	.024	398	.981
	Çalışmıyor	118	45.74	7.46			

Tablo'da yer alan bilgilere göre, evli bireylerde evlilik uyumunun eşlerin çalışma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(398)} = .024, p > .05$).

Çizelge 4.8: Evlilik Uyumunun Evlilik Süresi Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

	n	$\bar{x}$	ss	F	sd ₁₋₂	p	Dunnet T3	
Evlilik Uyumu	1. 1 Yıl ve Altı	135	48.56	5.62	14.284	3.396	.000	1>2
	2. 2-3 Yıl	106	45.56	7.19				1>3
	3. 4-5 Yıl	45	44.18	7.87				1>4
	4. 6 Yıl ve Üzeri	114	43.23	6.78				

Tablo'da yer alan bilgilere göre, evli bireylerde evlilik uyumunun evlilik süresine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(3,396)} = 14.284, p < .001$). Anlamlı farklılığın kaynağının tespit edilmesi amacıyla yapılan incelemede, 1 yıl ve daha kısa süredir evli olan bireylerin, evlilik uyumunun daha uzun süredir evli olan bireylere kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çizelge 4.9: Evlilik Uyumunun Evlilik Türü Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi

		n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Evlilik Uyumu	Aşk Evliliği	349	46.27	6.57	3.959	398	.000
	Mantık Evliliği	51	42.20	8.61			

Tablo'da yer alan bilgilere göre, evli bireylerde evlilik uyumunun evlilik türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($t_{(398)} = 3.959, p < .001$). Ortalamalara göre yapılan incelemede, aşk evliliği yapan bireylerin ($\bar{x}=46.27\pm 5.27$), evlilik uyumunun mantık evliliği yapan bireylere ($\bar{x}=42.20\pm 8.61$) kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çizelge 4.10: Evlilik Uyumunun Evliliği Yapma Biçimi Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi

		n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Evlilik Uyumu	Görücü Usülü	40	43.33	8.45	-2.326	398	.021
	Diğer	360	46.02	6.77			

Tablo'da yer alan bilgilere göre, evli bireylerde evlilik uyumunun evliliği yapma biçimine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($t_{(398)} = -2.326, p < .05$). Ortalamalara göre yapılan incelemede, görücü usulü dışında bir yolla evlilik yapan bireylerin ($\bar{x}=46.02\pm 6.77$), evlilik uyumunun görücü usulü evlilik yapan bireylere ($\bar{x}=43.33\pm 8.45$) kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çizelge 4.11: Evlilik Uyumunun Çocuk Sahibi Olma Durumu Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi

		n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Evlilik Uyumunu	Evet	184	44.36	6.92	-3.719	398	.000
	Hayır	216	46.93	6.84			

Tablo'da yer alan bilgilere göre, evli bireylerde evlilik uyumunun çocuk sahibi olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($t_{(398)} = -3.719, p < .001$). Ortalamalara göre yapılan incelemede, çocuk sahibi olmayan bireylerin ($\bar{x}=46.93\pm 6.84$), evlilik uyumunun çocuk sahibi olmayan bireylere ($\bar{x}=44.36\pm 6.92$) kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çizelge 4.12: Evlilik Uyumunun Anne-Babanın Medeni Durumu Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi

		n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Evlilik Uyumunu	Evli	342	45.83	6.81	.538	398	.591
	En az biri vefat etmiş	58	45.29	8.00			

Tablo'da yer alan bilgilere göre, evli bireylerde evlilik uyumunun anne-babanın medeni durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(398)} = .538, p > .05$).

4.3 Benlik Algısının Demografik Bilgilere Göre İncelenmesi

Çizelge 4.13: Benlik Algısının Cinsiyet Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi

		n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Benlik Algısı	Kadın	300	86.26	13.89	1.472	398	.142
	Erkek	100	83.83	15.38			

Tablo'da yer alan bilgilere göre, evli bireylerde benlik algısının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(398)} = 1.472, p > .05$).

Çizelge 4.14: Benlik Algısının Yaş Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

		n	$\bar{x}$	ss	F	sd ₁₋₂	p
Benlik Algısı	1. 21-25 Yaş	65	88.42	13.71	1.521	3.396	.208
	2. 26-30 Yaş	186	85.97	14.39			
	3. 31-35 Yaş	78	83.62	14.29			
	4. 36 Yaş ve Üzeri	71	84.52	14.43			

Tablo'da yer alan bilgilere göre, evli bireylerde benlik algısının yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(3.396)} = 1.521, p > .05$).

Çizelge 4.15: Benlik Algısının Eğitim Düzeyi Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

		n	$\bar{x}$	ss	F	sd ₁₋₂	p
Benlik Algısı	1. Lise	53	86.60	15.84	.241	2.397	.786
	2. Lisans	171	85.15	13.82			
	3. Yüksek Lisans-Doktora	176	85.85	14.33			

Tablo'da yer alan bilgilere göre, evli bireylerde benlik algısının eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(2.397)} = .241, p > .05$).

Çizelge 4.16: Benlik Algısının Hane Aylık Gelir Düzeyi Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

		n	$\bar{x}$	ss	F	sd ₁₋₂	p
Benlik Algısı	1. 1501-3000 TL	56	84.04	13.68	1.247	3.396	.292
	2. 3001-4500 TL	88	86.05	14.56			
	3. 4501-6000 TL	80	83.61	13.81			
	4. 6001 TL ve Üzeri	176	86.89	14.54			

Tablo'da yer alan bilgilere göre, evli bireylerde benlik algısının hane aylık gelir düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(3.396)} = 1.247, p > .05$).

Çizelge 4.17: Benlik Algısının Çalışma Durumu Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi

		n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Benlik Algısı	Çalışıyor	282	85.52	14.28	-.270	398	.787
	Çalışmıyor	118	85.95	14.39			

Tablo'da yer alan bilgilere göre, evli bireylerde benlik algısının çalışma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(398)} = -.270, p > .05$).

Çizelge 4.18: Benlik Algısının Evlilik Süresi Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

		n	$\bar{x}$	ss	F	sd ₁₋₂	p	LSD
Benlik Algısı	1. 1 Yıl ve Altı	135	87.82	13.97	2.891	3.396	.035	1>3
	2. 2-3 Yıl	106	86.52	14.63				1>4
	3. 4-5 Yıl	45	84.47	15.23				2>3
	4. 6 Yıl ve Üzeri	114	82.74	13.63				2>4

Tablo'da yer alan bilgilere göre, evli bireylerde benlik algısının evlilik süresine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(3,396)} = 2.891, p < .05$). Anlamlı farklılığın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan incelemede, 3 yıl ve daha kısa süredir evli olan bireylerin, benlik algısının daha uzun süredir evli olan bireylere kıyasla olumlu yönde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çizelge 4.19: Benlik Algısının Evlilik Türü Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi

		n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Benlik Algısı	Aşk Evliliği	349	86.49	13.91	3.107	398	.002
	Mantık Evliliği	51	79.90	15.67			

Tablo'da yer alan bilgilere göre, evli bireylerde benlik algısının evlilik türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($t_{(398)} = 3.107, p < .01$). Ortalamalara göre yapılan incelemede, aşk evliliği yapan bireylerin ($\bar{x}=86.49\pm13.91$), benlik algısının mantık evliliği yapan bireylere ($\bar{x}=79.90\pm15.67$) kıyasla olumlu yönde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çizelge 4.20: Benlik Algısının Evliliği Yapma Biçimi Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi

		n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Benlik Algısı	Görücü Usulü	40	78.65	14.74	-3.305	398	.001
	Diğer	360	86.43	14.05			

Tablo'da yer alan bilgilere göre, evli bireylerde benlik algısının evliliği yapma biçimine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($t_{(398)} = -3.305, p < .001$). Ortalamalara göre yapılan incelemede, görücü usulü dışında yollarla evlilik yapan bireylerin ($\bar{x}=86.43\pm14.05$), benlik algısının görücü usulü evlilik yapan bireylere ($\bar{x}=78.65\pm14.74$) kıyasla olumlu yönde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çizelge 4.21: Benlik Algısının Çocuk Sahibi Olma Durumu Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi

		n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Benlik Algısı	Evet	184	83.90	14.05	-2.268	398	.024
	Hayır	216	87.14	14.37			

Tablo'da yer alan bilgilere göre, evli bireylerde benlik algısının çocuk sahibi olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($t_{(398)} = -2.268, p < .05$). Ortalamalara göre yapılan incelemede, çocuk sahibi olmayan bireylerin ($\bar{x}=46.93\pm6.84$), benlik algısının çocuk sahibi olmayan bireylere ($\bar{x}=44.36\pm6.92$) kıyasla olumlu yönde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çizelge 4.22: Benlik Algısının Anne-Babanın Medeni Durumu Açısından Bağımsız Örneklem T-Testi ile İncelenmesi

		n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Benlik Algısı	Evli	342	85.56	14.03	-.301	398	.764
	En az biri vefat etmiş	58	86.17	15.88			

Tablo'da yer alan bilgilere göre, evli bireylerde benlik algısının anne-babanın medeni durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(398)} = -.301, p > .05$).

5. TARTIŞMA

Bu çalışma evli bireylerin, evliliğin devamında temel bir unsur olduğu düşünölen benlik algısının evlilik uyumu üzerindeki etkisinin ortaya konması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Buna göre araştırma sonunda elde edilen bulgular, temel değişkenler etrafında tartışılmaya çalışılmıştır.

5.1 Evlilik Uyumu ve Benlik Algısı

Benlik algısı, sosyal bağlam içerisinde var olan bilişsel bir yapı olmak özelliği taşımaktadır. Bu noktada kişilerin kendi yaşamları içerisinde yer alan bireylerle, iletişimindeki kişiler arası süreçler, kişilerin kendileri ile ilgili değerlendirmelerinden etkilenebilmektedir. Çalışmamızda benlik algısı ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre benlik algısı olumlu olan bireylerin evlilik uyumunun da yüksek olduğu görölmektedir. Yapılan çalışmalar da bu sonucu destekler nitelikte olup, benlik algısı ile birlikte kişilerarası ilişki biçimlerinin kişilerarası ilişki doyumunu etkilediğini ortaya koymaktadır (Şahin, Batıgün ve Uzun, 2011; Şahin, Durak-Batıgün ve Koç; 2011; Yiğit ve Çelik, 2016). Benlik algısı ile şekillenen kişiler arası ilişkiler, bireylerin ilişkilerinden aldıkları doyumunu etkilemekte ve benlik algısı olumlu olan bireyler, ilişkilerinde kendilerini daha iyi var ederek, eşleri ile daha uyumlu evlilik sürdürmekte ve ilişkilerinde doyuma ulaşmaktadır.

5.2 Cinsiyet ve Evlilik Uyumu

Bulgular, kadın ve erkek katılımcıların evlilik uyumu düzeylerinin birbirinden farklı olmadığını ortaya koymaktadır. Buna paralel olarak Hamamcı (2005), Tutarel-Kışlak ve Çabukça (2002) Yeşiltepe (2011) tarafından Mersin ilinde 343 evli bireyler arasında yapılan ve yine Yıldırım'ın (2018) İstanbul'da yaşayan evli 138 kadın ve 67 erkek olmak üzere 205 kişi ile yaptığı çalışmada, Uzel (2015) tarafından İstanbul ili Bakırköy, Şişli ve Kadıköy İlçelerinde ve Bildirici

(2016) tarafından İstanbul ilinde yaşamakta olan 120 katılımcı arasında yapılan araştırmalarda evlilik uyumunun cinsiyete göre farklılaşmadığı saptamıştır. Bu çalışmalardan farklı olarak Erdiņ (2018) tarafından, İstanbul ilinde bireylerin evlilik uyumu, yaşam doyumunu ve cinsel doyumunu üzerine gerçekleşen araştırmada elde edilen sonuçlar, erkek bireylerin evlilik uyum düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

5.3 Yaş ve Evlilik Uyumu

Çalışmada elde edilen bulgular, 21-30 yaş arasındaki bireylerin, evlilik uyum düzeylerinin 31 yaş ve üzeri bireylere göre daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuç, Yıldırım (2018) tarafından yapılan çalışmada belirlenen sonuçla benzerlik göstermekte olup Yıldırım'ın çalışmasında da; 30-40 yaş arası bireylerin 41 yaş ve üzerindeki bireylere göre evlilik uyumunun daha yüksek olduğu grlmektedir. Buna ek olarak Aktaş (2009) evlilik uyumunun yaşa göre farklılaştığını saptamıştır. Bu çalışmadan farklı olarak Yeşiltepe (2011) ,Uzel (2015) ve Erdiņ (2018) tarafından yapılan çalışmalarda evlilik uyumunun farklı yaş gruplarındaki evli bireyler arasında anlamlı olarak farklılık göstermediği belirlenmiştir.

5.4 Eğitim Durumu ve Evlilik Uyumu

Çalışmada, eğitim durumu ve evlilik uyumu arası ilişkiye bakıldığında; eğitim durumunun evlilik uyumunu etkilemediği yolunda bilgilere ulaşılmıştır. Bu sonuçlar çalışmamız literatüründe bulunan araştırmalardan Uzel (2015) ve Yıldırım (2018) tarafından yapılan çalışmalarla uyumlu bir sonuç ortaya koymakta ve sonuçta evlilik uyumunun eğitim durumu açısından farklılık göstermediğini anlatmaktadır.

5.5 Çalışma Durumu ve Evlilik Uyumu

Çalışmamızda literatürde bulunan araştırmalardan Uzel (2015) tarafından ve Yıldırım (2018) tarafından yapılan çalışmalarla uyumlu olarak evlilik uyumunun eşlerin çalışma durumu açısından farklılık göstermediği belirlenmiştir.

5.6 Gelir Durumu ve Evlilik Uyumu

Bu konuda elde edilen bulgular, Erdinç (2018) tarafından yapılan çalışma ile uyumlu olarak aylık geliri yüksek olan bireylerin, evlilik uyumunun aylık geliri düşük olan bireylere kıyasla daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Ekonomik sorunlar, bireylerin birincil ihtiyaçlarını kısıtlamakta ve yaşam doyumu üzerine olan kuramlarda da söz edildiği gibi bireylerin öncelikli fiziki ihtiyaçlarını karşılamakta güçlük çekmesi, çevrelerindeki bireyler ve özellikle eşleri ile olan iletişimlerini de bozmaktadır. Bu bağlamda düşük ekonomik olanaklar evlilikteki uyum ve dengenin bozulmasına yol açan ana unsurlar arasında yer almaktadır (Douglass, 1995, s.37).

5.7 Evlilik Süresi ve Evlilik Uyumu

Bradbury, Fincham ve Beach (2000), evlilik uyumunun yapısı ve belirleyicileri arasında evlilik süresinin de olduğunu ifade etmişlerdir. Çalışmada bir yıl ve daha kısa süredir evli olan bireylerin, evlilik uyumunun daha uzun süredir evli olan bireylere göre daha yüksek oranda olduğu görülmüştür. Koçkan (2015) tarafından, Kubat (2012) ve Aktürk (2006) tarafından da evlilik süresi ile evlilik uyumu arasında ters bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda Yıldırım (2018) tarafından yapılan çalışmada evlilik süresi 10 yılın altında olan bireylerin, evlilik süresi 10 yılın üzerinde olan bireylere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Erdinç (2018) tarafından yapılan çalışmada ise evlilik süresi 11 yıl ve altında olan bireylerin evlilik uyum düzeylerinin, evlilik süresi 12 yıl ve üzeri olan bireylere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Evlilik süresi uzadıkça bireyler, evliliğin ilk yıllarına göre daha fazla çatışma ve problem yaşamaktadırlar. Evlilik süresince yaşamın getirdiği diğer sorumlulukların artması, bireylerin evlilik uyumuna da olumsuz olarak etki edebilmektedir.

5.8 Evlilik Yapma Biçimi ve Evlilik Uyumu

South ve Lloyd'a (1995) göre evlenme biçimi evliliğin dengesini etkilemekte ve eş seçimi kararı, evlilik uyumuna etki eden temel faktörler arasında yer almaktadır. Bireyler, eş seçim kararını, birbirlerini yeterince tanımadan ve

bireysel iletişimlerinde ortaya çıkabilecek çatışma ve sorunları konusunda da deneyimsiz olarak evliliğe adım atmaktadırlar. Bu noktada çalışmamızda Erdinç (2018)'in çalışması ile uyumlu olarak aşk evliliği yapan ve flört ederek tanışan bireylerin, evlilik uyumunun mantık evliliği yapan ve görücü usulü tanışan bireylere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda bireylerin evlilik uyumu konusundaki farkındalık kazanmaları amacıyla evlilik öncesinde birbirilerini tanıyacak zaman ve alan yaratmaları önem arz etmektedir.

5.9 Çocuk Sahibi Olma Durumu ve Evlilik Uyumu

Bradbury, Fincham ve Beach (2000) ile South ve Lloyd'a (1995) göre, çocuk sayısı evliliği etkileyen önemli unsurlardandır. Çalışmamızda elde edilen bulgularda çocuk sahibi olmayan bireylerin, evlilik uyumunun çocuk sahibi olan bireylere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Benzer şekilde Erdinç (2018), Yıldırım (2018) ve Yeşiltepe (2011) tarafından yapılan araştırmalarda da çocuk sahibi olmayan bireylerin, evlilik uyumunun çocuk sahibi olan bireylere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. İlişkilendirilebilir olarak Şendil ve Korkut (2012) çalışmalarında da çocuk sayısı arttıkça evlilik uyumunun azaldığı saptanmıştır. Fakat Uzel (2015)'in araştırmasında evlilik uyumunun çocuk sahibi olmaya göre farklılaşmadığını saptanmıştır. Çocuk sahibi olma ile birlikte gelen bakım verme yükü ve diğer sorumluluklar konusunda çiftlerin yaşadıkları anlaşmazlıklar ve birbirlerine ayırdıkları zamanın azalması bireylerin birbirinden uzaklaşmalarına ve evlilikteki uyumlarının azalmasına neden olabilmektedir .

5.10 Anne-Babanın Medeni Durumu ve Evlilik Uyumu

Araştırma sonucunda evlilik uyumunun anne-babanın medeni durumuna göre farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu çalışmadan farklı olarak Erdinç (2018) tarafından yapılan çalışmada anne-babası hala evli olan bireylerin evlilik uyumunun anne-babasından en az biri vefat etmiş bireylere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

5.11 Cinsiyet ve Benlik Algısı

Araştırma sonucunda benlik algısının cinsiyete göre farklılık göstermediği belirlenmiştir. Benzer olarak Eren (2016) tarafından yetişkinlerin bağlanma stillerine göre bireylerin öfkeyi ifade etme tarzları, kendilik algısı ve sosyal problem çözme becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine yapılan çalışmada, cinsiyete göre benlik algısının farklılaşmadığı belirlenmiştir. Çelenoğlu (2011) tarafından evli bireylerin, bağlanma stillerine ve kendilik algısına göre evlilikte yaşanan sorunlarla başa çıkma yollarının incelenmesi üzerine yapılan çalışmada da kadın ve erkek evli bireylerin benlik algıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bu çalışmadan farklı olarak Demir (2017) İstanbul ilinin Kağıthane, Okmeydanı ve Üsküdar ilçelerinde yaşayan 250 yetişkin birey ile gerçekleştirdiği çalışmada kadınların benlik algısının olumlu yönde erkeklere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

5.12 Yaş ve Benlik Algısı

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular , benlik algısının yaşa göre farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Benzer olarak Eren (2016) tarafından yapılan çalışmada, yaşa göre benlik algısının farklılaşmadığı görülmektedir. Ceylan (2015) tarafından 18-30 yaş arasındaki üniversite öğrencisi arasında gerçekleştirilen araştırma sonucunda yaş ile benlik algısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmadan farklı olarak Demir (2017) ve Çelenoğlu (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda bireylerin yaşlarının ilerledikçe benlik algısının olumlu yönde arttığı belirlenmiştir.

5.13 Eğitim Durumu ve Benlik Algısı

Araştırma sonucunda benlik algısının eğitim durumuna göre farklılık göstermediği belirlenmiştir. Benzer olarak Eren (2016) tarafından ve Çelenoğlu (2011) tarafından yapılan çalışmalarda, eğitim durumuna göre benlik algısının farklılaşmadığı belirlenmiştir. Bu çalışmadan farklı olarak Demir (2017) gerçekleştirdiği çalışmada eğitim düzeyleri yüksek olan bireylerin benlik algısının olumlu yönde, eğitim düzeyi düşük olan bireylere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

5.14 Çalışma Durumu ve Benlik Algısı

Araştırma sonucunda Eren (2016), Çelenoğlu (2011) ve Ceylan (2015) tarafından yapılan çalışmalarla benzer olarak eşlerin çalışıp çalışmama durumuna göre benlik algısının farklılaşmadığı belirlenmiştir.

5.15 Gelir Durumu ve Benlik Algısı

Araştırma sonucunda Eren (2016), Çelenoğlu (2011) ve Ceylan (2015) tarafından yapılan çalışmalarla benzer olarak benlik algısının gelire göre farklılaşmadığı belirlenmiştir.

5.16 Evlilik Süresi ve Benlik Algısı

Çalışmada 3 yıl ve daha kısa süredir evli olan bireylerin, benlik algısının daha uzun süredir evli olan bireylere kıyasla olumlu yönde daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu çalışmadan farklı olarak Çelenoğlu (2011) tarafından yapılan 20 ve üzeri yıldır evli olan bireylerin benlik algısı puan ortalamalarının diğer gruplardan yüksek olduğu belirlenmiştir.

5.17 Evlilik Yapma Biçimi ve Benlik Algısı

Çalışmada görücü usulü dışında bireylerin kendi tercihleri ile yaptıkları evliliklerde, benlik algısının görücü usulü evlilik yapan bireylere göre olumlu yönde daha yüksek olduğu görülmüştür. Ancak Çelenoğlu (2011) yaptığı araştırmada görücü usulüyle evlenen bireylerde benlik algısı puanının daha yüksek olduğunu belirlemiştir.

5.18 Çocuk Sahibi Olma Durumu ve Benlik Algısı

Çalışmada çocuk sahibi olmayan bireylerin, benlik algısının çocuk sahibi olan bireylere göre olumlu yönde daha yüksek olduğu görülmüştür. Ancak Çelenoğlu (2011) çocuk sahibi olmayan ve olan evli bireylerin benlik algıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirlemiştir.

6. SONUÇ

Araştırmada elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenmiştir.

- Evlilik uyumu ile benlik arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- Evlilik uyumu bireylerin cinsiyetine, eğitim düzeyine, çalışma durumuna ve anne-babanın medeni durumuna göre farklılık göstermemektedir.
- Evlilik uyumu bireylerin yaşına göre farklılaşmaktadır ve fark 21-30 yaş arasındaki bireylerin lehinedir. Yani 21-30 yaş arasındaki bireylerin evlilik uyumunun daha yaşlı bireylerin evlilik uyuna göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.
- Aylık geliri 6001 TL ve üzeri olan bireylerin, evlilik uyumu, geliri 1501-3000 TL arasında olan evli bireylere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Gelir düzeyi yükseldikçe evlilik uyumu da artmaktadır.
- 1 yıl ve daha kısa süredir evli olan bireylerin, evlilik uyumu daha uzun süredir evli olan bireylere göre daha yüksektir. Buna göre evlilik sürecinin başında olan bireylerin evlilik uyumu daha yüksektir.
- Aşk evliliği yapan bireylerin, evlilik uyumu mantık evliliği yapan bireylere göre daha yüksek bulunmuştur.
- Görücü usulü dışında bir yolla evlilik yapan bireylerin, evlilik uyumu görücü usulü evlilik yapan bireylere göre daha yüksek bulunmuştur.
- Çocuk sahibi olmayan bireylerin, evlilik uyumu çocuk sahibi olan bireylere göre daha yüksek bulunmuştur.
- Benlik algısı bireylerin cinsiyetine, yaşına, eğitim düzeyine, hane aylık gelir düzeyine, çalışma durumuna ve anne-babanın medeni durumuna göre farklılık göstermemektedir.
- 3 yıl ve daha kısa süredir evli olan bireylerin, benlik algısı daha uzun süredir evli olan bireylere kıyasla olumlu yönde daha yüksek bulunmuştur.
- Aşk evliliği yapan bireylerin, benlik algısı mantık evliliği yapan bireylere göre olumlu yönde daha yüksek bulunmuştur.

- Görücü usulü dışında yollarla evlilik yapan bireylerin, benlik algısının görücü usulü evlilik yapan bireylere kıyasla olumlu yönde daha yüksek bulunmuştur.

6.1 Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Bundan sonra yapılacak araştırmaların benlik algısı ve evlilik uyumu üzerinde etkili olan başka ilişki faktörlerinin de belirlenmesi için farklı sorular üzerinde odaklanılması beklenebilir.
- Gelecek araştırmalarda cinsiyete, eğitim düzeyine ve gelir düzeyine göre anket kotası belirlenebilir. Yani cinsiyete, eğitim düzeyine ve gelir düzeyine göre örneklemdaki bireylerin sayısının eşit dağılımı planlanabilir.
- Son olarak bundan sonra yapılacak araştırmaların İstanbul ili içinde farklı sosyo-ekonomik profili olan bireylerle veya Türkiye'nin çeşitli illerindeki bireylere ulaşılarak yapılması sonuçların genellenebilirliğini arttıracaktır.

6.2 Uygulamalara Yönelik Öneriler

- Çocuk sahibi olan bireylerin eşleri ile aralarında çocuklarının bakım sorumluluğunun paylaşılması, evlilik uyumlarının azalmasının önüne geçebilecektir.
- Kadınların da aile ekonomisine katkıda bulunması benlik algılarını olumlu etkileyerek eşleri ile aralarındaki uyumu da arttıracaktır.
- Bireylerin evlilik kararı almadan önce eş adayları ile birbirilerini tanımalarına ve kararlarından emin olmalarına fırsat verecek kadar zaman geçirmeleri ayrıca önem taşımaktadır.

Sonuç olarak toplumsal değişim bazında ortaya çıkan kişisel yaşamdaki dönüşümler cinsiyet rolleri ve beklentilerindeki farklılaşmalar evliliğe bakış açısında değiştirmektedir. Evlilik giderek kurumsal bir yapı olmasının ötesinde bireyler arasında benlik uyumuna dayalı bir beraberliğe işaret etmektedir. Bu araştırmanın sonuçlarının da vurguladığı gibi aşka dayalı evliliklerdeki yüksek uyum düzeyi bu görüşü doğrulamaktadır.

Ayrıca, evliliklerin toplumdaki değişmelere bağlı olarak son yıllarda başarısız olması ve daha fazla boşanmayla sonuçlanması, bireylerin hem evlilik öncesinde hem de evlilik süresince desteklenmeye daha fazla ihtiyaçları olduğunu göstermektedir. Bireylerin, evliliğin geleceğindeki olası sorunlar için hazırlanması, sorunlar kriz haline dönüşmeden çözüme becerilerinin edinilmesi, daha olumsuz sonuçlar yaşanmadan ilişkinin sürmesi ve evliliğin uyumu için önemlidir. Bu doğrultuda Aile Danışmanlığı sürecinin de bireylerin benlik algısı farkındalığında oldukça önemli bir işlevinin olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Açık, Ö.** (2008). Evlilik uyumu ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Ege Üniversitesi, İzmir.
- Addis, J. ve Bernard, M. E.** (2002). Marital adjustment and irrational beliefs. *Journal of Rational- Emotive&Cognitive-Behavior Therapy*, 20(1).
- Akar, H.** (2005). Psikiyatrik yardım talebi olanlar ile, yardım talebi olmayan ve boşanma aşamasında olan çiftlerde; çift uyumu ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul.
- Aktaş, S.** (2009). Eşlerden birinin kaygı düzeyi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aktürk, B. E.** (2006). Yeniden Evlenen Türk Ailelerde Evlilik Doyumu: Medeni Duruma Göre Karşılaştırma, Üvey Çocukların Etkisi Ve Yordayan Faktörler. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Amao-Kehinde, A. O.** (1999). Communication skills and conflict resolution strategies in the improvement of marital adjustment of some selected married couples in Lagos State. *The Counsellor*, 14(1).
- Atkinson, R., Atkinson, R., Smith, E., Bem, D. & Nolen-Hoeksema, S.** (2012). *Psikolojiye Giriş*, Ankara, Arkadaş Yayıncılık.
- Ayan, D., Bcder-Şen, R., Ünal, G. & Yurtkuran, S.** (2001). Ankara'da akraba evliliği. *Aile ve Toplum Dergisi*, 4(1). Belsky, J. (1990). Parental and nonparental child care and children's socioemotional development: A decade in review. *Journal of Marriage and die Family*, s. 52.
- Aydın, K.** (1998). Eşlerin evlilik doyum düzeylerini etkileyen bazı etmenler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Belsky, J.** (1990). Parental and nonparental child care and children's socioemotional development: A decade in review. *Journal of Marriage and die Family*, 52, s. 85-903.
- Bildirici, A.** (2016). Evlilik Süresinin, Cinsel Yaşama ve Evlilik Uyumuna Etkisi ve Sonuçların Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, s. 94.
- Bradbury. T.N., Fİncham, F.D. ve Beach, S.R.H.** (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of Marriage and the Family*, 62.
- Bulut, I.** (1990). *Aile Değerlendirme Ölçeği El Kitabı*, Ankara: Özgüzelış Matbaası.
- Cann, A., Norman, M. A., Welbourne, J. L. & Calhoun, L. G.** (2007). Attachment styles, conflict styles and humour styles: Interrelationships and associations with relationship satisfaction. *European Journal of Personality*, 22.

- Ceylan, M.S.** (2015). Kişilerin Sosyal Açından Kendilik Algısı Ve Problem Çözme Becerileri İle İnternet Bağımlılığı İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Congar, R.D., Ructcr, M.A. ve Elder, G.H.** (1999). Couple resilience to economic pressure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(1), s. 54-71.
- Cunimings, E.M., & Davies, P.T. (1994). Children and marital conflict: The impact of family dispute and resolution, New York: The Guilford Press.
- Cüceloğlu, D.** (1998) *Yeniden İnsan İnsana*, Remzi Kitabevi. İstanbul.
- Çelik, M.** (2006). Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması. Yayınlanmamış doktora tezi Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çimen, E.Ş.** (2007). Görücü usulü ve anlaşarak evlenen bireylerin çeşitli sosyal psikolojik faktörler yönünden karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, Ö.** (2017). Yetişkin Bireylerde Kendilik Algısı Ve Bağlanma Stillerinin Aleksitimi Üzerindeki Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Douglass, F. M.** (1995). The marital problems questionnaire: A short screening instrument for marital therapy. *Family Relations*, 44(3).
- Elliott, M. W.** (1982). Communication and empathy in marital adjustment. *Home Economics Research Journal*, 11(1).
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradaamlar, N. ve Alpkan, R. L.** (2005). Evlilik uyumu, *Düşünen Adam*, 18(1).
- Erdinç, İ.** (2018). Evli Çiftlerde, Evlilik Uyumu, Cinsel Yaşam Doyumu Ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Eren, N.** (2017). Yetişkinlerin Bağlanma Stillerine Göre Bireylerin Öfkeyi İfade Etme Tarzları, Kendilik Algısı Ve Sosyal Problem Çözme Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ersanlı, K. ve Kalkan, M.** (2008). *Evlilik İlişkilerini Geliştirme* (Kuram ve uygulama). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Fışiloğlu, H.** (2001). Consanguineous marriage and marital adjustment in Turkey. *The Family Journal: Counseling and Therapy For Couples and Families*, 9(2), s. 215-222.
- Fışiloğlu, H. ve Demir, A.** (2000). Applicability of the dyadic adjustment scale for measurement of marital quality with Turkish couples. *European Journal of Psychological Assessment*, 16(3).
- Fışiloğlu, H. ve Lorenzetti, A.F.** (1994). The relation of family cohesion to marital adjustment. *Contemporary Family Therapy*, 16(6).
- Filsinger, E. E. ve Wilson, M. R.** (1984). Religiosity, socioeconomic rewards, and family development: Predictors of marital adjustment. *Journal of Marriage and the Family*, 46(3).
- Fişek, G.O. ve Seherler, KR.** (1996). Toplumsal değişim ve eşler: Cinsiyet senaryolarının sınırlarını genişletme amaçlı bir terapi yaklaşımı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(36), 1-11.
- Fox, G. L.** (1975). Love match and arranged marriage in a modernizing nation: Mate selection in Ankara, Turkey. *Journal of Marriage and the Family*, 37(1).
- Gottman, J. M. ve Notarius, C.** (2000). Decade review: Observing marital interaction. *Journal of Marriage & the Family*, 26(4).

- Gözler, K.** (2000). *Anayasa Hukukunun Metodolojisi*, Bursa, Ekim, 2000.
- Grych, J.H. ve Fincham, F.D.** (1990). Marital conflict and children's adjustment: A cognitive-contextual framework. *Psychological Bulletin*, s. 108,267-29.
- Günay, S.** (2007). Evlilik çatışması, nedensellik-sorunluluk yüklemeleri, eşlerin evlilik ilişkisinden sağladıkları genel doyuma ilişkin görüşleri ve evliliğe ilişkin değerlendirmeler arasındaki ilişkiler, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güngör, H. C. ve İlhan, T.** (2008). Evlilik uyumu ve mizah tarzları arasındaki ilişkiler. *Aile ve Toplum Dergisi*, 4(13).
- Gürbüz, S. & Şahin, F.** (2014). *Sosyal Bilimler Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Hahlweg, K., Markman, H.J., Thurmaier, F., Engl, J. ve Eckert, V.** (1998). Prevention of marital distress: Results of a German Prospective Longitudinal Study. *Journal of Family Psychology*, 12(4).
- Hallaç, S. ve Öz, F.** (2014). Aile Kavramına Kuramsal Bir Bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*; 6(2):142-153.
- Hamamcı, Z.** (2005a). Dysfunctional relationship beliefs in marital conflict. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive Behavior Therapy*, 23(3), 245-261.
- Hatipoğlu, Z.** (1993). The role of certain demographic variables and marital conflict in marital satisfaction of husband and wives. Unpublished master thesis, Middle East Technical University.
- Hortaçsu, N.** (1999). The first year of family- and couple-initiated marriages of a Turkish sample: a longitudinal investigation. *International Journal of Psychology*, 34, 29-41. Hortaçsu, N. (2007). Family- versus couple-initiated marriages in Turkey: Similarities and differences over the family life cycle. *Asian Journal of Social Psychology*, 10.
- Karasar, N.** (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karney, B.R., Bradbury, T.N.** (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: a review of theory, methods, and research. *Psychological Bulletin*, s. 118, 3-34.
- Koçkan, S.** (2015). Evli Çiftlerde Otomatik Düşüncelerin Bilişsel Çarpıtmaların Evlilik Doyumuna Etkisinin Değerlendirilmesi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kubat, D.E.** (2012). Evli Bireylerde Aldatma Eğilimi Ve Evlilik Doyumu İlişkisinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk, Ö.** (2015). Üniversite mezunu kadınların işsizlik süreçlerinin değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Rhoden, J.L.** (2003). Marital cohesion, flexibility, and communication in the marriages of nontraditional and traditional women. *The Family Journal*, 11 (3).
- Santrock, J.W.** (2014). *Yaşam Boyu Gelişim*. In: Yaşamboyu Gelişim. Eds: Yüksel G, 1. Basım. Ankara: Nobel Akademi, s. 444-71.
- Spanier, G. B. ve Lewis, R. A.** (1980). Marital quality: review of the seventies. *Journal of Marriage and the Family*, 42(4).
- Spanier, G.B.** (1976). Measuring Dyadic Adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, s. 38, 15-28.

- Şahin, N. H. ve Şahin, N.** (1992). Adolescent Guilt, Shame, And Depression In Relation To Sociotropy And Autonomy. The World Congress of *Cognitive Threapy*, Toronto, 17-21 June, 1992.
- Tutarel-Kışlak, Ş.** (1995). Cinsiyet, evlilik uyumu, depresyon ile nedensel ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Tutarel-Kışlak, Ş.** (1999). Evlilikte uyum ölçeğinin güvenirlik ve geçerlik çalışması. *3P Dergisi*, 7(1), s. 50-57.
- Tutarel-Kışlak, Ş. ve Çabukça, F.** (2002). Empati ve demografi k değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 2(5).
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)** (2013, Nisan). Evlenme ve boşanma istatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10909> adresinden 10.04.2013 tarihinde edinilmiştir.
- Uğurlu, O.** (2003). Evli çiftlerde cinsiyet ayrımına ilişkin tutumlar, çatışma yönetimi biçimleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uzel, A.** (2015). Evlilik İlişkisi İçerisinde Çiftler Arasında Cinsel Doyumun, Evlilik Uyumu ve Benlik Saygısı Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, İstanbul, s. 81.
- Wilson, G.D. ve McLaughlin, C.** (2002). *Aşk Bilimi*, İstanbul, Çitlembik Yayınevi.
- Yalçın, H.** (2014). Evlilik uyumu ile sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3, 250-61.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S.** (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık, s.49-50.
- Yeşiltepe, S.S.** (2011). Öğretmenlerin Evlilik Uyumlarının Psikolojik İyi Oluş ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, 2011, s. 35.
- Yeşilyaprak, B.** (2005). *Çalışan Anne ve Çocuk*. İstanbul, Morpa Kültür Yayınları.
- Yıldırım, T.** (2018). Evli Bireylerde Bağlanma Biçimleri, İlişkiye Dair Bilişsel Çarpıtmalar Ve Evlilik Uyumu İlişkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldız, K.** (1996). *Akademik Benlik Kavramı Ölçeği*, T.C. MEB yayınları Ankara.
- Yıldız, K.** (1983). Psikolojik Danışma ve Psiko-loji Teorileri. Yayınlanmamış Ders Notları, Ankara Üniversitesi E.B.F. Ankara.
- Yiğit, İ. ve Çelik, C.** (2016). İlişki Doyumunun Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar, Kişilerarası İlişki Tarzları ve Kendilik Algısı Açısından Değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları* (yayın aşamasında).

İnternet Kaynakları

- <http://pauegitimdergi.pau.edu.tr>, Erişim Tarihi: 2.09.2018
<http://www.mabasar.com>, Erişim Tarihi: 22.09.2018

EKLER

EK 1 Anket Formu

EK 2 Eti Kurul Onayı

EK 1 Anket Formu

Değerli Katılımcı,

Bu anket çalışması, İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Aile Danışmanlığı Yüksek Lisans Programında yürütülmekte olan “Evli Bireylerde Evlilik Uyumu ve Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı tez çalışmasında kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Elde edilen bilgiler yalnızca bilimsel amaçlar ışığında kullanılacaktır. Lütfen tüm sorulara yanıt veriniz.

Değerli katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

1. Cinsiyetiniz: ( ) Kadın ( ) Erkek
2. Yaşınız:
3. Evlilik Süreniz:
4. Eğitim Düzeyi: ( ) İlköğretim ( ) Lise
( ) Ön Lisans ( ) Lisans ( ) Yüksek Lisans-Doktora
5. Hane Aylık Gelir Düzeyiniz: ( ) 1500 ve altı ( ) 1501-3000
( ) 3001-4500 ( ) 4501-6000 ( ) 6001 ve üzeri
6. Çalışma Durumu: ( ) Çalışmıyorum ( ) Çalışıyorum
7. Çocuğunuz var mı?: ( ) Evet ( ) Hayır
8. Evliliğiniz: ( ) Aşk Evliliği ( ) Mantık Evliliği
9. Evliliğiniz: ( ) Görücü Usülü ( ) Diğer
10. Anne-babanızın medeni durumu:
( ) Evli ( ) Boşanmış ( ) En az biri vefat etmiş

Evlilik Uyumu Ölçeği

Aşağıda eşlerin evlilik ilişkileri ile ilgili olarak 15 madde bulunmaktadır. Her bir maddeyi dikkatlice okuduktan sonra size uygun olan seçeneği işaretleyiniz. Lütfen hiçbir ifadeyi boş bırakmayınız. İçten ve doğru verdiğiniz yanıtlar için teşekkür ederiz.

1) Ölçeğin birinci maddesinde, evliliğinizdeki mutluluk düzeyini tüm yönleri ile en iyi tanımladığına inandığınız noktayı daire içine alınız. Ortadaki “mutlu” sözcüğü üzerindeki nokta, çoğu kişinin evlilikten duyduğu mutluluk derecesini temsil etmekte ve ölçek kademeli olarak sol ucunda evliliğinde çok mutsuz olan küçük bir azınlığı, sağ ucunda ise evliliğinde çok büyük bir doyum ve mutluluk duyan küçük bir azınlığı temsil ederek derecelendirilmiş bulunmaktadır.

Çok mutsuz (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)Mutlu çok mutlu

	Her Zaman Anlaşırız	Hemen Her Zaman Anlaşırız	Ara Sıra Anlaşırız	Sıklıkla Anlaşamayız	Hemen Her Zaman Anlaşamayız	Hiç Anlaşamayız
2.Aile bütçesini idare etme						
3. Boş zaman etkinlikleri						
4. Duyguların ifadesi						
5. Arkadaşlar						
6. Cinsel ilişkiler						
7.Toplumsal kurallara uyma (doğru, iyi veya uygun davranış)						
8. Yaşam felsefesi						
9.Eşin akrabaları ile anlaşma						

Lütfen aşağıdaki maddelerde evliliğinizi en iyi ifade ettiğine inandığınız bir yanıtı işaretleyiniz.

10. Ortaya çıkan uyumsuzluklar genellikle

( ) Erkeğin susması ile ( ) Kadının susması ile ( ) Karşılıklı anlaşmaya varılarak sonuçlanır

11. Ev dışı faaliyetlerinizin ne kadarını eşinizle birlikte yaparsınız?

Hepsini Bazılarını Çok azını Hiçbirini

12. Eşinizle genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih edersiniz?

Dışarıda bir şeyler yapmayı Evde oturmayı

13. Hiç evlenmemiş olmayı istediğiniz olur mu?

Sık sık Arada sırada Çok seyrek Hiçbir zaman

14. Hayatınızı yeniden yaşayabilseydiniz,

Aynı kişiyle evlenirdiniz Farklı kişiyle evlenirdiniz

15. Eşinize güvenir, sırlarınızı ona açar mısınız?

Hemen hemen hiçbir zaman Nadiren Çoğu konularda Her konuda

Sosyal Karşılaştırma Ölçeği

Yetersiz	1	2	3	4	5	6	Yeterli/Üstün
Beceriksiz	1	2	3	4	5	6	Becerikli
Başarısız	1	2	3	4	5	6	Başarılı
Sevilmeyen biri	1	2	3	4	5	6	Sevilen biri
İçedönük	1	2	3	4	5	6	Dışadönük
Yalnız	1	2	3	4	5	6	Yalnız değil
Dışta bırakılmış	1	2	3	4	5	6	Kabul edilmiş
Sabırsız	1	2	3	4	5	6	Sabırlı
Hoşgörüsüz	1	2	3	4	5	6	Hoşgörülü
Söyleneni yapan	1	2	3	4	5	6	İnsiyatif sahibi
Korkak	1	2	3	4	5	6	Cesur
Kendine güvensiz	1	2	3	4	5	6	Kendine güvenli
Çekingen	1	2	3	4	5	6	Atılgan
Dağınık	1	2	3	4	5	6	Düzenli
Pasif	1	2	3	4	5	6	Aktif
Kararsız	1	2	3	4	5	6	Kararlı
Antipatik	1	2	3	4	5	6	Sempatik
Boyuneğici	1	2	3	4	5	6	Hakkımı arayıcı

EK 2 Eti Kurul Onayı

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ

THE REPUBLIC OF TURKEY
ISTANBUL AYDIN UNIVERSITY

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK
ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU KARARI

Sayı : B.30.2.AYD.0.00.00-050.06.04/01
Konu : Çalışmanız hk.

23/01/2019

Sayın, Dr. Öğr. Üyesi Melek İPEK

İstanbul Aydın Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 23.01.2019 tarihinde yapılan olağan toplantısında çalışmanızla ilgili alınan 2019/01 nolu karar aşağıda sunulmuştur.

Bilgilerinize sunarım.

Prof. Dr. Ahmet Şükrü AYNACIOĞLU
İstanbul Aydın Üniversitesi
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar
Etik Kurulu Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

Adı-Soyadı : Sesil Ece TIRAŞOĞLU
E-posta : psikolog.sesil@gmail.com

Öğrenim Durumu :

Lisans : Lisans; İstanbul aydın üniversitesi fen edebiyat fakultesi psikoloji bölümü(2009-2015)

Yüksek lisans; İstanbul aydın üniversitesi sağlık bilimleri fakultesi aile danışmanlığı programı (2015-2018)

